

**Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет
Кафедра туристичного бізнесу та рекреації**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему «Розробка та просування паломницького туру в Італії»

Здобувачки:
Мілени КАРАГОДІНОЇ
4 курсу групи МТ-43

Керівники:
д.е.н., проф. Віра ЛЕБЕДЄВА,
к.т.н., доц. Федір ТРІШИН

Консультант:
професор каф. ФОтаА
Лариса ІВАНЧЕКОВА

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від «02» червня 2026 р., протокол №10

Завідувачка кафедри ТБ та Р _____ Наталя ДОБРЯНСЬКА
(підпис)

Одеса - 2026 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Інститут	Навчально-науковий інститут готельно-ресторанного і туристичного бізнесу та енології ім О.О. Преображенського
Кафедра	туристичного бізнесу та рекреації
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Спеціальність	242 Туризм
Освітня програма	Міжнародний туризм

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав.кафедри ТБ та Р
Наталя ДОБРЯНСЬКА

« ____ » _____ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Карагодіній Мілені Олександрівні

1. Тема роботи: «Розробка та просування паломницького туру в Італії»

Затверджена наказом ОНТУ від 23.10.2025 р., наказ № 577-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 30.05.2026 р.

3. Вихідні дані роботи: монографії, підручники та навчальні посібники з туризмології, нормативно-правові акти України у сфері туризму, статистичні дані міжнародних і національних туристичних організацій, офіційні інтернет-ресурси та матеріали туроператорів.

4. Перелік питань, які потрібно розробити:

РОЗДІЛ 1. Науково-теоретичні засади паломницького туризму

РОЗДІЛ 2. Туристично-паломницький потенціал Італії

РОЗДІЛ 3. Розробка та просування авторського паломницького туру в Італії

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): презентація до кваліфікаційної роботи, рисунки, схеми маршрутів, діаграми, фотографії.

6. Консультанти по роботі із зазначенням розділів роботи(для кваліфікаційної роботи бакалавра):

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 3	Лариса ІВАНЧЕНКОВА	10.03.2026	20.05.2026

7. Дата видачі завдання - «10» березня 2026 р.

Керівники: _____ Віра ЛЕБЕДЄВА, Федір ТРІШИН
(підпис)

Завдання прийняла до виконання: _____ Мілена КАРАГОДІНА
(підпис)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи бакалавра	Термін виконання етапів роботи
1	Отримання теми до кваліфікаційної роботи	11.03.2026
2	Затвердження плану кваліфікаційної роботи	19.03.2026
3	Надання на перевірку 1 розділу роботи	06.04.2026
4	Надання на перевірку 2 розділу роботи	22.04.2026
5	Надання на перевірку 3 розділу роботи	04.05.2026
6	Формування висновків, списку використаних джерел та додатків	11.05.2026
7	Здача закінченої кваліфікаційної роботи	26.05.2026
8	Розробка презентації	27.05.2026

Здобувач _____ Мілена КАРАГОДІНА
підпис

Керівники роботи: _____ Віра ЛЕБЕДЄВА, Федір ТРІШИН
підпис

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач _____ Мілена КАРАГОДІНА
підпис

АНОТАЦІЯ

до кваліфікаційної роботи бакалавра

Дана робота складається з 76 сторінок, містить 14 таблиць, 21 рисунок, 4 додатки та список використаних джерел із 45 найменувань.

Метою виконання роботи є розробка та обґрунтування програми авторського паломницького туру до Італії, виконання калькуляції його собівартості та відпускної ціни, а також розробка стратегії просування туру на ринку туристичних послуг України.

Об'єктом аналізу, узагальнень і дослідження виступають паломницький туризм як вид туристичної діяльності, його теоретичні засади, нормативно-правове забезпечення та глобальні тенденції розвитку, а також туристично-паломницький потенціал Італії.

Завданням роботи передбачено: дослідити теоретичні засади та класифікацію паломницького туризму; проаналізувати паломницький потенціал Італії та її 5 ключових центрів; розробити авторський тур «Святині Італії» з детальною програмою; виконати калькуляцію собівартості (1 061 EUR) та відпускної ціни (1 273 EUR); запропонувати стратегію просування.

За результатами виконаної роботи сформульовані висновки про доцільність впровадження авторського паломницького туру: рентабельність продажів 16,7%, точка беззбитковості 12 осіб, прогнозований річний прибуток 50 880 EUR при 12 турах на рік.

Одержані результати можуть бути використані туроператорами Одеського регіону та інших міст України для організації паломницьких подорожей до Італії, релігійними організаціями УГКЦ та ПЦУ для групових паломництв, а також навчальними закладами туристичного профілю.

Рік захисту роботи 2026.

ANNOTATION

to the bachelor's qualification work

The thesis comprises 76 pages, 14 tables, 21 figures, 4 appendices, and a list of references of 45 items.

The purpose of this work is to develop and justify a program for an original pilgrimage tour to Italy, calculate its cost price and selling price, and develop a strategy for promoting the tour in the Ukrainian tourism market.

The subject of analysis, generalization, and research is pilgrimage tourism as a type of tourism activity, its theoretical foundations, regulatory and legal framework, and global development trends, as well as Italy's tourism and pilgrimage potential.

The objectives of the work include: to investigate the theoretical foundations and classification of pilgrimage tourism; to analyze Italy's pilgrimage potential and its five key centers; develop an original tour titled "Shrines of Italy" with a detailed itinerary; calculate the cost price (1,061 EUR) and selling price (1,273 EUR); propose a marketing strategy.

Based on the results of the work performed, conclusions were drawn regarding the feasibility of implementing the original pilgrimage tour: a sales profit margin of 16.7%, a break-even point of 12 people, and a projected annual profit of 50,880 EUR with 12 tours per year.

The results obtained can be used by tour operators in the Odesa region and other cities of Ukraine to organize pilgrimage trips to Italy, by religious organizations of the Ukrainian Greek Catholic Church (UGCC) and the Orthodox Church of Ukraine (OCU) for group pilgrimages, as well as by tourism-related educational institutions.

Year of thesis defense: 2026.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 Науково-теоретичні засади паломницького туризму	10
1.1. Сутність, класифікація та особливості паломницького туризму	10
1.2. Історико-релігійні передумови формування паломницьких маршрутів у Європі	16
1.3. Нормативно-правове забезпечення паломницького туризму	19
Висновки до 1 розділу	23
РОЗДІЛ 2 Туристично-паломницький потенціал Італії	25
2.1. Роль Італії як світового центру християнського паломництва	25
2.2. Характеристика основних паломницьких центрів Італії	29
2.3. Туристична інфраструктура забезпечення паломницьких подорожей в Італії.....	36
2.4. Українсько-італійські туристичні зв'язки в контексті паломницького туризму.....	41
Висновки до 2 розділу	45
РОЗДІЛ 3 Розробка та просування авторського паломницького туру в Італії.....	46
3.1. Розробка програми паломницького туру «Святині Італії»	46
3.2. Калькуляція вартості та економічне обґрунтування туру	62
3.3. Стратегія просування паломницького туру «Святині Італії».....	67
Висновки до 3 розділу	72
ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77
ДОДАТКИ.....	82

ВСТУП

Паломницький туризм належить до найдавніших форм подорожей людства. Ще задовго до появи масового туризму мільйони людей вирушали у далекі мандрівки до святих місць, керуючись глибокою вірою та бажанням доторкнутися до сакрального. У XXI столітті ця практика не лише не зникла, а й набула нового масштабу. За оцінками UNWTO, щорічно понад 300 млн осіб відвідують основні релігійні святині планети, а глобальний ринок релігійного туризму у 2024 році сягнув 287 млрд доларів США [1].

Серед європейських країн особливе місце у паломницькій географії посідає Італія. На її компактній території зосереджено понад 900 християнських святинь, включаючи Ватикан, Ассізі, Падую, Барі та Лорето. Кожне з цих місць приваблює від 2 до 20 мільйонів паломників щороку. Ювілейний рік 2025, оголошений Папою Франциском, приніс Ватикану рекордні 33 мільйони відвідувачів з 185 країн, а економічний ефект для Рима склав 17 млрд євро [2]. Ці цифри переконливо свідчать про потужний потенціал паломницького напрямку.

Для українського ринку туристичних послуг паломницький напрямок до Італії залишається недостатньо розвиненим. Більшість українських паломників подорожують самостійно або через церковні громади, без участі професійних туроператорів. Водночас безвізовий режим з ЄС, наявність лоукост-авіасполучення та значна українська діаспора в Італії (понад 425 тисяч осіб) створюють об'єктивні передумови для формування якісного туристичного продукту.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням попиту на духовні подорожі в Україні та у світі, потребою в розробці конкурентоспроможних паломницьких програм, а також необхідністю наукового обґрунтування маршрутів та економічної доцільності паломницьких турів.

Мета роботи полягає у розробці та обґрунтуванні програми авторського паломницького туру до Італії з визначенням його вартості та стратегії просування на українському ринку.

Для досягнення мети поставлено такі завдання:

- дослідити теоретичні засади та класифікацію паломницького туризму;
- проаналізувати історико-релігійні передумови паломництва в Європі;
- охарактеризувати нормативно-правову базу паломницького туризму;
- визначити роль Італії як світового центру паломництва;
- дослідити інфраструктуру паломницьких подорожей в Італії;
- розробити програму паломницького туру «Святині Італії»;
- здійснити калькуляцію вартості та економічне обґрунтування туру;
- запропонувати стратегію просування туру на українському ринку.

Об'єкт дослідження: паломницький туризм як вид туристичної діяльності.

Предмет дослідження: розробка та просування паломницького туру в Італії.

Методи дослідження: аналіз наукової літератури, порівняльний аналіз, статистичний метод, метод калькуляції, SWOT-аналіз, картографічний метод.

Інформаційна база: наукові публікації українських та зарубіжних авторів (Любіцева О.О., Бабкін О.В., Кифяк В.Ф., Smith V.L., Nolan M.L.), дані UNWTO, Grand View Research, EAVF, нормативно-правові акти України, матеріали Ватикану та Міністерства туризму Італії, ресурси мережі Інтернет.

Практичне значення роботи полягає у розробці готової до впровадження програми паломницького туру «Святині Італії» (8 днів, 5 міст, 1835 км), що може бути використана туроператорами Одеського регіону.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному підході до розробки паломницького туру, який поєднує теоретичний аналіз (дослідження типології та класифікації паломницького туризму), аналітичне дослідження (характеристика п'яти паломницьких центрів Італії з актуальними

статистичними даними за 2024-2025 роки) та проєктну розробку (авторська програма туру з детальною калькуляцією та маркетинговою стратегією). Особливістю є розробка міжконфесійного маршруту, який включає святині як католицької, так і православної традицій.

Апробація результатів дослідження здійснювалась під час участі автора у Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток туристичного бізнесу та рекреації», що відбулась у ОНТУ 15-16 квітня 2026 року. Тези доповіді «Роль Італії як світового центру християнського паломництва» опубліковано у збірнику матеріалів конференції (секція 5 «Глобалізація та міжнародний досвід»).

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Перший розділ присвячений теоретичним засадам паломницького туризму: визначенням, класифікаціям, історико-релігійним передумовам та нормативно-правовому забезпеченню. Другий розділ аналізує туристично-паломницький потенціал Італії: роль країни як світового центру паломництва, характеристику основних центрів, інфраструктуру та українсько-італійські туристичні зв'язки. Третій розділ містить авторську розробку паломницького туру «Святині Італії» з програмою, калькуляцією вартості, економічним обґрунтуванням та стратегією просування. Робота містить 21 рисунок, 14 таблиць та 45 літературних джерел.

РОЗДІЛ 1

Науково-теоретичні засади паломницького туризму

1.1. Сутність, класифікація та особливості паломницького туризму

Паломництво як явище значно старше за туризм у його сучасному розумінні. Слово "паломник" походить від латинського *palm* (пальма): так у Середньовіччі називали тих, хто подорожував до Святої Землі і привозив звідти пальмову гілку як доказ свого відвідування [5]. В українській традиції паломників називали прочанами або богомольцями, у Західній Європі їх знали як пілігримів, а в ісламському світі подорожніх до Мекки називають хаджі.

Сучасна наука розглядає паломницький туризм як складову релігійного туризму. За визначенням О.О. Любіцевої та С.П. Романчука, паломництво це "подорож до святих місць з релігійною метою", яка передбачає особисту участь подорожнього у релігійних обрядах і культах [5]. Міжнародна класифікація UNWTO/IRTS 2008 відносить "релігію/паломництво" до окремої категорії туристичних поїздок за основною метою.

Принципову різницю між паломницьким та екскурсійно-пізнавальним різновидами релігійного туризму підкреслив О.В. Бабкін. На його думку, паломництво передбачає "глибоку віру суб'єкта в надзвичайну, божественну силу святині", тоді як екскурсійний різновид спирається насамперед на культурно-історичну цікавість [8]. Паломник молиться, бере участь у богослужіннях, торкається святинь. Екскурсійний турист оглядає ті самі місця, фотографує, але не є учасником культу.

Валері Сміт у 1992 році запропонувала так званий "континуум паломник-турист" (*pilgrimage-tourism continuum*), де на одному полюсі розташований чистий паломник (мотивація виключно духовна), а на іншому

чистий турист (мотивація виключно пізнавальна) [9]. Між цими крайніми точками існує п'ять проміжних позицій, і більшість реальних подорожніх знаходяться десь посередині, поєднуючи елементи віри та цікавості.

Таблиця 1.1

Порівняння паломницького та екскурсійно-пізнавального різновидів
релігійного туризму

Критерій	Паломницький туризм	Екскурсійно-пізнавальний
Мотивація	Духовна, релігійна	Пізнавальна, культурна
Участь у ритуалах	Так (молитва, богослужіння)	Ні (спостереження)
Ставлення до святині	Віра у сакральну силу	Історико-культурний інтерес
Тривалість	Від 1 дня до кількох тижнів	Зазвичай 1-3 дні
Комфорт	Часто аскетичний	Стандартний туристичний
Цільова аудиторія	Віруючі різних конфесій	Широка аудиторія

Складено автором на основі джерел [5; 8; 10]

Класифікація паломницького туризму може здійснюватися за кількома критеріями. Т.І. Божук запропонувала 12 критеріїв класифікації [10], серед яких для практичного використання найважливіші шість. За кількістю учасників паломництво буває індивідуальне, сімейне та групове. За тривалістю виділяють короткі (1-3 дні), середні (4-7 днів) та тривалі (8 і більше днів) паломництва. За географією це внутрішні та закордонні (зарубіжні) поїздки. За конфесійною належністю розрізняють християнське, ісламське, буддистське, індуїстське та міжконфесійне паломництво.

Рис. 1.1. Класифікація паломницького туризму (складено автором на основі [5; 8; 10])

Глобальний ринок релігійного туризму демонструє стабільне зростання. За даними Grand View Research, у 2024 році його обсяг склав 286,6 млрд доларів США, а прогнозований показник на 2030 рік сягає 671,9 млрд доларів при середньорічному темпі зростання (CAGR) 15,6% [1]. Паломницький сегмент цього ринку оцінюється у 75,2 млрд доларів з прогнозом зростання до 140,1 млрд до 2033 року [11]. Юбілейний рік 2025 створив додатковий поштовх для сегменту: за оцінками Vatican News, лише Рим прийняв близько 33 млн паломників, а світовий ринок релігійного туризму у 2025 році сягнув приблизно 320 млрд доларів США.

Таблиця 1.2

Динаміка глобального ринку релігійного та паломницького туризму (2019-2030 рр.)

Показник	2019	2020	2022	2024	2025	2030 (прогноз)
Ринок рел. туризму, млрд USD	220	95	240	287	320	672
Паломницький сегмент, млрд USD	58	25	63	75	88	140

Продовження таблиці 1.2

Темп річного зростання, %	+6,0	-56,8	+13,2	+12,9	+11,5	15,6 (CAGR)
Відвідувачі святинь, млн/рік	310	120	280	330	395	>500
Каміно де Сантьяго, тис. осіб	347	54	438	499	510	—

Складено автором за даними Grand View Research [4], UNWTO [1], Vatican News

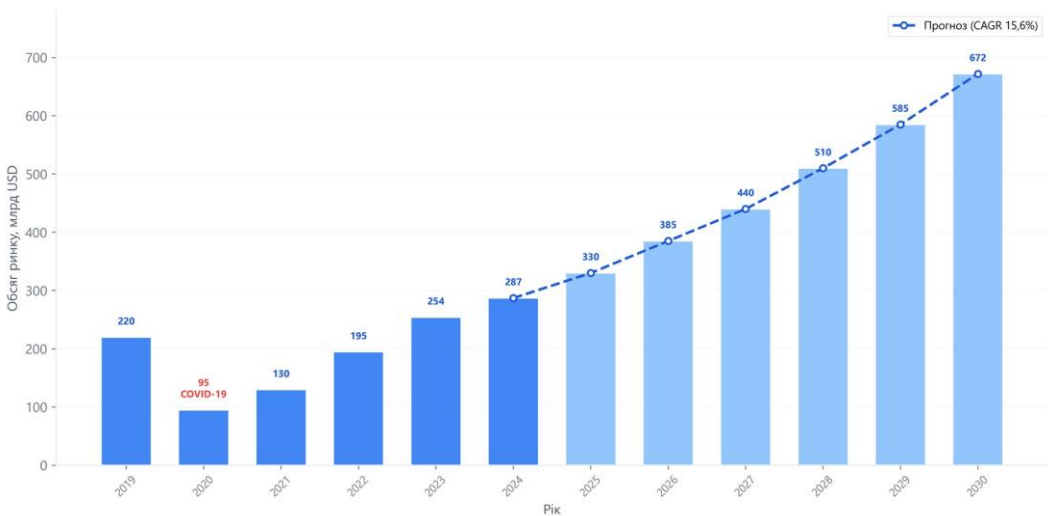

Рис. 1.2. Динаміка світового ринку релігійного туризму, 2019-2030 рр.

(складено автором за даними Grand View Research [4], UNWTO [1])

Пандемія COVID-19 у 2020 році спричинила безпрецедентне падіння паломницьких потоків. Обсяг ринку скоротився більш ніж удвічі - з 220 до 95 млрд доларів США (-56,8%); кількість хаджі впала з 2,5 млн до 10 тисяч осіб, а паломницькі центри Італії, Іспанії та інших європейських країн були закриті для відвідувачів протягом тривалих локдаунів. Каміно де Сантьяго втратив 84% паломників (з 347 тис. у 2019 до 54 тис. у 2020), Ватикан майже не приймав паломників, святкові заходи проводились без присутності вірян. Відновлення розпочалось у другій половині 2021 року, а вже у 2022 році ринок повернувся до 240 млрд доларів (+152% до 2020). У 2023-2024 роках темпи зростання сягнули докризового рівня, а Юбілейний рік 2025 створив додатковий імпульс. Каміно де Сантьяго у 2024 році встановив абсолютний

рекорд: 499 239 паломників отримали Компостелу, що майже вдсятеро більше за показник 2000 року (55 004 осіб) [12].

Регіональний розподіл ринку нерівномірний. Найбільшу частку займає Азійсько-Тихоокеанський регіон (33,8 млрд USD), передусім завдяки масовому паломництву в Індії (фестиваль Маха Кумбх Мела у 2025 році зібрав 663 млн відвідувань за 45 днів). Близький Схід генерує 18,6 млрд USD, насамперед за рахунок Хаджу та Умри. Європа та Північна Америка разом дають 15,2 млрд USD, але саме тут зосереджені найстаріші та найвідоміші паломницькі маршрути [1].

Серед сучасних тенденцій паломницького туризму дослідники виділяють кілька ключових. Зростає інтерес до пішого паломництва (slow pilgrimage): маршрути Via Francigena, Каміно де Сантьяго, Cammino di San Francesco привертають дедалі більше людей, які прагнуть не лише досягти святині, а й пережити духовний досвід самої дороги. Цифровізація змінює організацію паломництва: мобільні додатки з картами маршрутів, QR-коди у храмах, онлайн-бронювання паломницьких будинків. Також зростає попит на комбіновані формати, що поєднують духовну подорож із гастрономічним, культурним або екологічним туризмом.

Паломницький туризм виконує також роль як інструменту міжкультурного діалогу. UNWTO у своїх резолюціях неодноразово підкреслювала, що паломництво сприяє порозумінню між народами і конфесіями [1]. Це особливо актуально для Італії, де в одному місті (Барі) співіснують католицькі та православні святині, а Ватикан приймає паломників усіх християнських конфесій.

Специфіка паломницького туризму проявляється і у споживчій поведінці. На відміну від масового туриста, паломник готовий витратити менше на проживання (обирає паломницькі будинки замість готелів), але більше на духовні послуги (участь у богослужіннях, пожертви святиням). Середня тривалість паломницької подорожі складає 5-10 днів, що довше за

типову екскурсійну поїздку (3-4 дні), але коротше за тривалі піші маршрути (2-4 тижні) [5].

М.П. Мальська та Н.В. Антонюк у підручнику "Міжнародний туризм і сфера послуг" розглядають паломницький туризм як важливу складову міжнародного туристичного обміну, що має власну логістику, інфраструктуру та цільову аудиторію [6]. Автори підкреслюють, що паломницький туризм, на відміну від масового, менш чутливий до економічних криз: віруючі скоріше відмовляться від розважальної подорожі, ніж від відвідування святини, яку планували роками. Ця властивість робить паломницький сегмент привабливим для туроператорів, особливо у нестабільних економічних умовах.

С.П. Кузик у роботі "Географія туризму" виділяє 13 головних конфесійних регіонів паломництва у світі та 11 макрорегіонів паломництва [7]. Серед них Італія входить до Західноєвропейського макрорегіону, який є другим за значенням після Близькосхідного. Кузик зазначає, що саме транспортна доступність (розвинена залізнична мережа, лоукост-авіакомпанії) зробила Західну Європу провідним регіоном паломницького туризму у ХХІ столітті.

В Україні паломницький туризм має давні традиції. Київські лаври (Свято-Успенська Києво-Печерська та Свято-Покровська Голосіївська), Почаївська лавра, Зарваниця та Крехів є центрами внутрішнього паломництва, що приймають мільйони віруючих щорічно. Закордонне паломництво українців спрямоване переважно до Ізраїлю (Свята Земля), Греції (Афон), Італії (Барі, Рим) та Боснії (Меджугор'є). За оцінками, релігійний туризм займає 10-15% українського туристичного ринку, проте більша частина паломницьких подорожей організовується через церковні громади, а не через ліцензованих туроператорів [6].

1.2. Історико-релігійні передумови формування паломницьких маршрутів у Європі

Християнське паломництво в Європі має майже двотисячолітню історію. Перші паломницькі подорожі зафіксовані ще у II-III століттях нашої ери, коли віруючі з різних куточків Римської імперії прямували до Єрусалиму, щоб побувати на місцях земного життя Ісуса Христа. Після Міланського едикту 313 року, яким імператор Костянтин легалізував християнство, паломництво набуло масового характеру [5].

Рим став другим після Єрусалиму центром християнського паломництва. Саме тут прийняли мученицьку смерть апостоли Петро і Павло, і їхні могили вже у IV столітті стали місцями масового вшанування. Костянтин збудував першу базиліку над гробницею апостола Петра, яка згодом перетворилася на нинішній Собор Святого Петра у Ватикані. У VI-VII століттях склалася практика "сімох паломницьких церков Рима" (Le Sette Chiese), коли пілігрими за один день обходили сім головних базилік міста, протяжність маршруту складала близько 17 км [2].

У Середньовіччі паломницькі потоки до Рима зросли настільки, що виникла потреба у спеціальному маршруті з Північної Європи. Так сформувалася Via Francigena (Дорога Франків), що з'єднала Кентербері з Римом через Францію, Швейцарію та Альпи. Першу детальну розповідь про цей маршрут залишив архієпископ Кентерберійський Сігерик, який у 990 році пройшов усю дорогу і описав 80 зупинок [13]. Загальна протяжність маршруту складала близько 1800 км, і паломники долали його за 2-3 місяці.

Паралельно з римським напрямком у VIII-IX століттях оформився маршрут до Сантьяго-де-Компостела на північному заході Іспанії, де за переданням зберігаються мощі апостола Якова. Каміно де Сантьяго став, мабуть, найвідомішим паломницьким маршрутом у світі. У 1987 році Рада

Європи визнала його першим Великим культурним маршрутом Європи, а у 1993 році він увійшов до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО [12].

Реформація XVI століття суттєво вплинула на паломницькі практики у Північній Європі. Мартін Лютер та інші реформатори критикували паломництво як форму торгівлі благодаттю, і у протестантських країнах кількість прочан різко скоротилася. Натомість у католицькій частині Європи паломництво навіть посилювалося завдяки Контрреформації. Єзуїти, які стали провідною силою оновленого католицизму, активно просували культ святих місць, і саме тоді виникли нові паломницькі центри: Лорето (XVI ст.), Ченстохова (XVII ст.), а пізніше Лурд (1858) та Фатіма (1917).

XIX століття принесло технічну революцію, яка змінила характер паломництва. Залізничі зробили далекі подорожі доступними для широких мас. Томас Кук, відомий як "батько організованого туризму", у 1861 році організував перший комерційний тур до Палестини, поєднавши паломницьку програму з екскурсійною. Власне, саме на стику паломництва та туризму народилася сучасна туристична індустрія [5].

У XX столітті дві світові війни перервали паломницькі потоки, але після 1945 року розпочалося їхнє бурхливе відновлення. Ювілейний рік 1950 у Римі зібрав понад 3 млн паломників. Другий Ватиканський собор (1962-1965) відкрив Католицьку церкву для діалогу з іншими конфесіями, що збільшило потоки православних та протестантських паломників до Рима та Ассізі [2]. Падіння Залізної завіси у 1989-1991 роках відкрило Італію для мільйонів вірян зі Східної Європи, включаючи Україну.

Ноланівська класифікація виділяє в Європі три типи релігійних місць: (I) місця паломництва як такі (Лурд, Фатіма, Меджугор'є), (II) релігійні туристичні атракції (кафедральні собори, монастирі), та (III) місця релігійних фестивалів та подій [14]. Специфіка Італії полягає у тому, що вона поєднує всі три типи: Базиліка Святого Миколая у Барі є класичним місцем паломництва, Собор Святого Петра поєднує паломницьку та туристичну функції, а Ювілейний рік є прикладом масштабної релігійної події.

Основні паломницькі маршрути Європи

Маршрут	Протяжність, км	Країна	Рік визнання Радою Європи	Паломників (2024)
Каміно де Сантьяго	~800	Іспанія / Франція	1987	499 239
Via Francigena	~1 800	Англія-Франція-Італія	2004	~6 000
Шлях Св. Олафа	~640	Норвегія	2010	~3 000
Шлях Св. Бенедикта	~300	Італія	—	~2 000
Via Regia	~4 500	Іспанія-Україна	2005	н/д

Складено автором за даними European Association of Via Francigena [13],

Confraternity of Saint James

Окрему увагу заслуговує традиція Ювілейних років (Anno Santo) у Римі, яка безпосередньо стимулює паломницькі потоки. Перший Ювілей оголосив Папа Боніфаций VIII у 1300 році, і він зібрав, за різними оцінками, від 200 тисяч до 2 мільйонів паломників. Спочатку Ювілеї проводилися кожні 100 років, потім кожні 50, потім кожні 25. У XX столітті відбулися Ювілеї 1925, 1950, 1975 та 2000 років. Ювілей 2000 року привернув 25 мільйонів паломників і став поворотним моментом для римського паломницького туризму [2].

Ідея Святих Дверей (Porta Santa), що відчиняються лише під час Ювілею, з'явилася у XV столітті. Паломник, який проходить крізь Святі Двері Собору Святого Петра під час Ювілейного року і виконує певні духовні умови, отримує повне відпущення гріхів (індульгенцію). Цей ритуал і сьогодні залишається потужним стимулом для мільйонів католиків з усього світу.

Перенесення мощей також було важливим чинником формування паломницьких маршрутів. Коли арабське завоювання Палестини та Малої Азії ускладнило доступ до святинь Святої Землі, європейські громади почали привозити мощі до себе. Так мощі апостола Марка потрапили до Венеції (828 р.), мощі Святого Миколая до Барі (1087 р.), а реліквії Хреста Господнього розійшлися по сотнях європейських церков. Ці перенесення фактично

створили нову паломницьку географію Європи, зробивши далекі подорожі до Палестини необов'язковими для віруючих [5].

Для українців особливо важливим є паломницький маршрут до Барі. Культ Святого Миколая Чудотворця є одним з найпоширеніших у православному світі. На Русі (а згодом і в Україні) Миколай Чудотворець був і залишається одним з найшанованіших святих: він є покровителем моряків, мандрівників та дітей. День Святого Миколая (19 грудня за новим стилем) є одним з найулюбленіших зимових свят в Україні. Тому паломництво до його мощей у Барі має для українських вірян особливе емоційне та духовне значення.

Отже, Європа має найдавніші та найрозвиненіші паломницькі традиції серед усіх континентів. Маршрути, що склалися ще у Середньовіччі, продовжують функціонувати і сьогодні, але в оновленому форматі. Сучасне європейське паломництво поєднує духовну мотивацію з елементами культурного, гастрономічного та екологічного туризму, що розширює цільову аудиторію далеко за межі традиційно віруючих людей.

1.3. Нормативно-правове забезпечення паломницького туризму

Організація паломницьких турів в Україні регулюється загальним туристичним законодавством. Спеціального закону про паломницький туризм не існує, тому правові норми встановлюються Законом України "Про туризм" (N 324/95-ВР від 15.09.1995 р., остання редакція від 15.11.2024 р.) [3].

Стаття 4 Закону визначає перелік видів туризму, серед яких окремо зазначено "релігійний". Релігійний туризм поділяється на два різновиди: паломницький туризм та релігійний туризм екскурсійної спрямованості. Це означає, що паломницький туризм є легітимним видом туристичної

діяльності, який підлягає ліцензуванню та державному регулюванню нарівні з усіма іншими видами туризму [3].

Ліцензування туроператорської діяльності регулюється Постановою Кабінету Міністрів України N 991 від 11.11.2015 р. "Про затвердження Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності" (зі змінами). Для отримання ліцензії необхідно виконати низку вимог. Керівник підприємства повинен мати вищу освіту та стаж роботи у сфері туризму не менше 3 років. Щонайменше 30% працівників мають мати досвід роботи в туризмі від 3 років або профільну освіту [15].

Стаття 15 Закону "Про туризм" встановлює вимоги щодо фінансового забезпечення відповідальності туроператора. Мінімальний розмір фінансової гарантії для міжнародного туроператора складає 20 000 євро, для туроператора внутрішнього та в'їзного туризму 10 000 євро, для турагента 2 000 євро [3]. Гарантія забезпечується банківською гарантією або договором страхування цивільної відповідальності.

Таблиця 1.4

Основні вимоги до суб'єктів туристичної діяльності в Україні

Вимога	Міжнародний туроператор	Внутрішній туроператор	Турагент
Фінансова гарантія	20 000 EUR	10 000 EUR	2 000 EUR
Стаж керівника	3 роки	3 роки	не вимагається
Досвідчений персонал	30%	30%	не вимагається
Веб-сайт	обов'язковий	обов'язковий	бажаний
Ліцензія	обов'язкова	обов'язкова	не потрібна

Складено автором за Законом України «Про туризм» № 324/95-ВР [3] та ПКМ № 991 від 11.11.2015 р.

З 1 січня 2025 року в Україні запрацював Єдиний туристичний реєстр (Постанова КМУ N 754 від 28.06.2024 р.), який ведеться Державним агентством розвитку туризму. Реєстр містить ліцензійний реєстр туроператорів, інформацію про сертифікацію об'єктів інфраструктури та рішення ДАРТ. Обов'язкова реєстрація є обов'язковою для всіх суб'єктів туристичної діяльності [16].

Стандартизація туристичних послуг здійснюється через систему ДСТУ. Серед стандартів, безпосередньо пов'язаних з організацією паломницьких турів, можна виділити ДСТУ 28681.3-95 "Організація екскурсійних і паломницьких маршрутів", який встановлює нормативні вимоги до паломницьких маршрутів, розподілу ресурсів та забезпечення безпеки [17]. Також застосовуються ДСТУ EN 13809:2018 "Турагентства та туроператори. Терміни та визначення" (гармонізований з європейським стандартом) та ДСТУ ISO 22483:2022 "Готелі. Вимоги до послуг".

Щодо виїзду за кордон, громадяни України користуються безвізовим режимом із країнами Шенгенської зони з червня 2017 року. Перебування до 90 днів не потребує візи, що значно спрощує організацію паломницьких турів до Італії. Проте з кінця 2026 року планується запровадження системи ETIAS (European Travel Information and Authorisation System) з вартістю 7 євро за дозвіл [18].

На міжнародному рівні паломницький туризм підтримується резолюціями UNWTO, які визнають його роль у збереженні культурної спадщини та міжкультурному діалозі. У 2014 році UNWTO прийняла заяву "Туризм може захистити та просувати релігійну спадщину", в якій закликала держави-члени розвивати нормативну базу для паломницького туризму та інвестувати в інфраструктуру святих місць [1].

Важливим документом для туристичної галузі України є Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року (Розпорядження КМУ від 16.03.2017 р. N 168-р), яка визначає пріоритетні напрямки розвитку, включаючи культурно-пізнавальний та релігійний туризм [29]. Стратегія передбачає збільшення частки туризму у ВВП, підвищення якості туристичних послуг та посилення міжнародної конкурентоспроможності українського туристичного продукту.

Державне агентство розвитку туризму (ДАРТ), створене у 2019 році, є центральним органом виконавчої влади, відповідальним за реалізацію державної політики у сфері туризму. ДАРТ веде Єдиний туристичний реєстр,

здійснює ліцензування туроператорів та сприяє просуванню України як туристичної дестинації на міжнародних ринках [30]. Для туроператорів, що планують організовувати паломницькі тури, ДАРТ є ключовим регуляторним органом.

Щодо міжнародного правового забезпечення, згадати Конвенцію Ради Європи про охорону культурної спадщини (Фару, 2005), яку Україна ратифікувала. Конвенція визнає релігійну спадщину частиною загальної культурної спадщини і закликає до її збереження та доступності для відвідувачів. Цей документ створює правову основу для міжнародного співробітництва у сфері паломницького туризму, зокрема для спільних проєктів з Італією та іншими європейськими країнами.

Практичним аспектом правового забезпечення є оподаткування. Туроператори в Україні можуть працювати на загальній системі оподаткування або на спрощеній системі (3 група, ставка 5% від доходу). Для невеликих спеціалізованих операторів, що організовують паломницькі тури, спрощена система є більш вигідною через менший обсяг звітності та нижче податкове навантаження.

Особливу увагу слід приділити захисту прав споживачів. Стаття 20 Закону "Про туризм" встановлює обов'язок туроператора надавати туристу повну та достовірну інформацію про тур, включаючи програму, умови проживання, транспорт, страхування та можливі ризики. У разі зміни програми туру туроператор зобов'язаний повідомити туриста не пізніше ніж за 20 днів до початку подорожі [3]. Для паломницьких турів, де духовна програма є ключовою цінністю, дотримання заявленого маршруту та програми має особливе значення.

Отже, нормативно-правова база для організації паломницьких турів в Україні є сформованою і достатньою. Паломницький туризм визнано окремим різновидом релігійного туризму, для його організації діють чіткі ліцензійні вимоги, стандарти якості та фінансові гарантії. Безвізовий режим з ЄС усуває головний адміністративний бар'єр для подорожей до Італії.

Міжнародне співробітництво у сфері паломницького туризму також регулюється двосторонніми угодами між Україною та іншими державами. Україна та Італія мають чинну Угоду про співробітництво в галузі культури, освіти і науки (підписана 2000 р.), яка створює правовий каркас для спільних проєктів у сфері культурного та релігійного туризму. Крім того, членство обох країн у UNWTO та Раді Європи забезпечує спільну нормативну базу для розвитку культурних маршрутів, включаючи паломницькі.

Окрему увагу заслуговує питання страхування відповідальності за кордоном. Для організованих туристичних груп, що подорожують Шенгенською зоною, туроператор зобов'язаний забезпечити кожного учасника полісом медичного страхування з покриттям не менше 30 000 євро. Крім медичного, рекомендується також страхування від нещасних випадків та страхування багажу. Для паломницьких груп, серед яких значна частка людей старшого віку, наявність якісного страхового покриття є критично важливою.

Щодо валютного регулювання, Закон України "Про валюту і валютні операції" (N 2473-VIII від 21.06.2018 р.) дозволяє фізичним особам вивозити за кордон готівкову іноземну валюту в еквіваленті до 10 000 євро без декларування. Для паломницьких поїздок ця сума є більш ніж достатньою. Безготівкові розрахунки за кордоном не обмежуються, що дозволяє туристам вільно користуватися банківськими картками в Італії.

Висновки до 1 розділу

У першому розділі досліджено теоретичні засади паломницького туризму. Встановлено, що паломницький туризм є найдавнішою формою подорожей, яка передбачає особисту духовну мотивацію та участь у

релігійних обрядах. Він суттєво відрізняється від екскурсійно-пізнавального різновиду за мотивацією, формою участі та ставленням до святині.

Аналіз глобального ринку показав, що релігійний туризм є одним з найбільш динамічних сегментів: 287 млрд USD у 2024 році з прогнозом зростання до 672 млрд USD до 2030 року (CAGR 15,6%). Паломницький сегмент оцінюється у 75 млрд USD і зростає на 7,1% щорічно.

Історично Європа є колыскою організованого паломництва. Маршрути Via Francigena та Каміно де Сантьяго, що склалися ще у Середньовіччі, сьогодні переживають справжній ренесанс. Кількість паломників на Каміно у 2024 році досягла рекордних 499 тисяч осіб.

Правова база для організації паломницьких турів в Україні є достатньою. Закон "Про туризм" визнає паломницький туризм окремим видом діяльності, а безвізовий режим з ЄС створює сприятливі умови для виїзного паломництва до Італії.

РОЗДІЛ 2

Туристично-паломницький потенціал Італії

2.1. Роль Італії як світового центру християнського паломництва

Італія займає унікальне місце серед паломницьких дестинацій світу. На її території зосереджено понад 900 християнських святинь, включаючи Ватикан, який є духовним центром для 1,3 мільярда католиків планети. Жодна інша європейська країна не має такої концентрації релігійних об'єктів, визнаних одночасно православною, католицькою та протестантською традиціями [2].

Формування Італії як паломницького центру розпочалося у перші століття нашої ери. Рим став місцем мучеництва апостолів Петра і Павла, а після Міланського едикту 313 року потоки паломників стали масовими. Імператор Костянтин збудував першу базиліку над могилою Петра, яка пізніше перетворилася на грандіозний Собор Святого Петра. У Середньовіччі Рим отримав назву *Caput Mundi* (столиця світу), і паломництво до нього прирівнювалося за значенням до паломництва до Єрусалиму [5].

Статистика підтверджує особливий статус Італії. Собор Святого Петра щорічно приймає від 10 до 20 мільйонів відвідувачів, Музеї Ватикану у 2024 році зафіксували 6,8 млн відвідувачів. Ювілейний рік 2025, оголошений буллою Папи Франциска "*Spes non confundit*", привернув рекордні 33 мільйони паломників з 185 країн. Це перевершило попередній рекорд Ювілею 2000 року (25 млн). Економічний ефект для Рима склав 17 млрд євро, а інфраструктурні інвестиції у підготовку Ювілею сягнули 3,7 млрд євро [2].

Географічний розподіл паломників Ювілею 2025 року показовий: 36% склали самі італійці, 13% американці, 6% іспанці. Значну частку також

становили паломники з Польщі, Бразилії, Філіппін та України. Молодіжна проща (21 липня 10 серпня 2025 р.) зібрала понад 13 мільйонів учасників, що засвідчило інтерес молоді до паломницького формату [2].

Окрім Ватикану, Італія має низку самобутніх паломницьких центрів, кожен з яких приваблює мільйони відвідувачів. Ассізі в Умбрії, невелике середньовічне містечко з населенням 27 тисяч осіб, щорічно приймає до 5 мільйонів відвідувачів. Це батьківщина Святого Франциска, засновника ордену францисканців, чия філософія простоти та любові до природи знаходить відгук далеко за межами католицизму. Базиліка Святого Франциска, зведена у XIII столітті і розписана фресками Джотто, є об'єктом Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО з 2000 року [19].

Падуя у регіоні Венето відома Базилікою Святого Антонія Падуанського, яку щорічно відвідують від 5 до 6,5 мільйонів паломників, що робить її одним з найвідвідуваніших релігійних об'єктів Європи. Святий Антоній, відомий як "Святий цілого світу", є покровителем загублених речей і одним з найшанованіших святих у католицизмі. У базиліці зберігаються його нетлінні мощі, включаючи язик і щелепу [20].

Для православних паломників особливе значення має місто Барі на півдні Італії. У Базиліці Святого Миколая з 1087 року зберігаються мощі Святого Миколая Чудотворця (Мирлікійського), перенесені з Мир Лікійських (сучасна Туреччина). Історія перенесення мощей пов'язана з бажанням барійських купців зберегти святиню від сельджуцького завоювання. У 1966 році у крипті базилики було облаштовано православну капелу, де щотижня проводяться богослужіння грецькою, українською та іншими мовами. Барі фактично став точкою перетину православної та католицької традицій на території Західної Європи [21].

Святиня Лорето в регіоні Марке приваблює 3,5-4 мільйони паломників щорічно. За переказом, у базиліці зберігається Святий Дім Богородиці (Santa Casa), перенесений з Назарету у 1294 році. Санктуарій схвалений для

паломництва з 1510 року і є третьою за значенням маріанською святинією в Європі після Лурда і Фатіми [22].

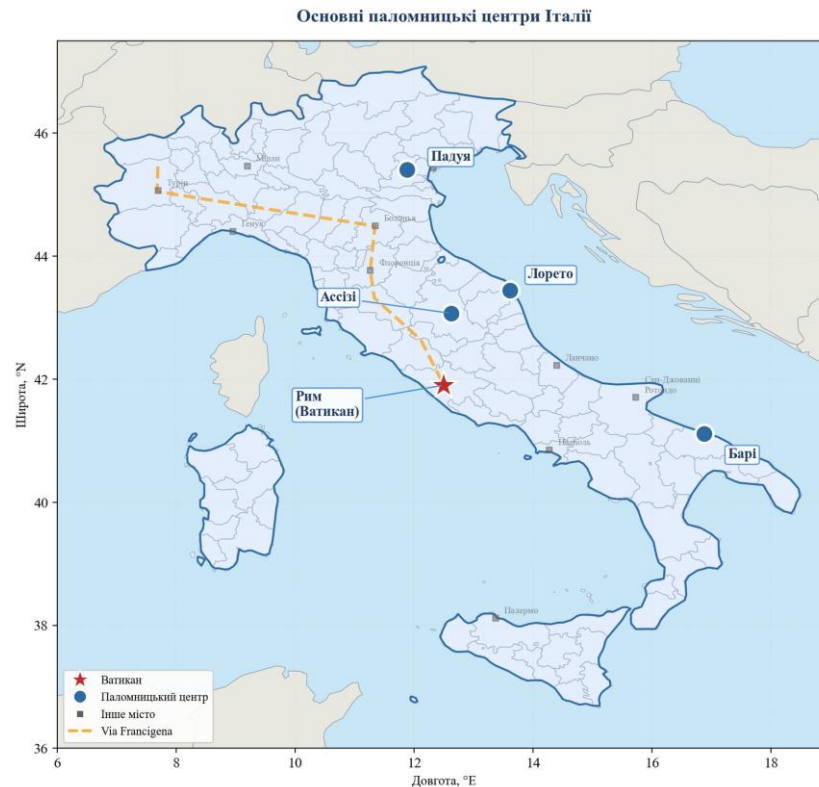

Рис. 2.1. Карта основних паломницьких центрів Італії (складено автором за допомогою сервісу Google Maps [41])

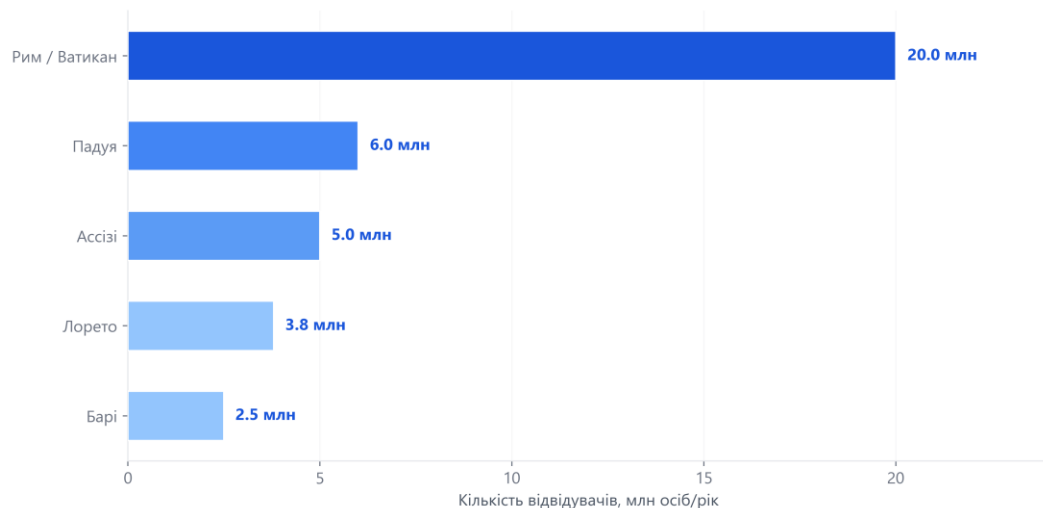

Рис. 2.2. Кількість відвідувачів основних паломницьких центрів Італії, млн осіб/рік (складено автором за даними ENIT [39], Vatican News [2], Rome Reports [40])

Економічний вплив паломницького туризму на Італію є значним. Туризм загалом забезпечує близько 13% ВВП країни, з яких культурно-

релігійна мотивація генерує понад 55 мільйонів "туристо-присутностей" на рік (дані ENIT-Unioncamere/Isnart, 2024). Ринок релігійного туризму Італії оцінюється у 72 млн доларів США (2022) з прогнозом зростання на 9,8% CAGR до 2032 року [4].

Інфраструктурні інвестиції, здійснені у рамках підготовки до Ювілею 2025 року, мають довгостроковий ефект. Рим отримав 3,7 млрд євро державних та європейських інвестицій на реставрацію 110 об'єктів, оновлення транспортної інфраструктури (подовження лінії метро С до Ватикану) та створення 3000 нових готельних номерів. Ці інвестиції працюватимуть на паломницький туризм ще десятиліттями після завершення Ювілейного року.

Роль Ватикану як організатора масових паломницьких подій не має аналогів у світі. Папські аудієнції щосередини збирають на площі Святого Петра від 15 до 80 тисяч осіб. Канонізації та беатифікації перетворюються на події планетарного масштабу: канонізація Івана Павла II у 2014 році зібрала понад 800 тисяч паломників. Ватиканська структура Ufficio Pellegrinaggi координує прийом організованих паломницьких груп, забезпечує квитки на аудієнції та організовує богослужіння у головних базиліках.

Для українського ринку паломницький напрямок до Італії є перспективним, але недостатньо освоєним. Більшість українських паломників подорожують до Італії через автобусні тури зі Львова (вартістю 420-565 євро), що пояснюється географічною близькістю Західної України до італійського кордону та традиціями греко-католицького паломництва. Одеський регіон залишається практично не охопленим: спеціалізованих паломницьких туроператорів тут немає, а наявні пропозиції обмежуються загальними екскурсійними турами без паломницької складової.

Наявність великої української діаспори в Італії (425 тисяч осіб станом на 2024 рік, включаючи 191 тис. біженців після 2022 року) створює додатковий ринковий потенціал. Українці є четвертою за чисельністю громадою серед громадян не-ЄС в Італії (6,3%). У 2024 році вони стали

найбільшою групою серед нових іммігрантів. Ця діаспора може бути і цільовою аудиторією (організація зустрічей з родичами у формі паломницької подорожі), і партнером (україномовні гіді, місцева логістика).

Отже, Італія є безперечним лідером європейського паломницького туризму. Поєднання святинь, значущих для різних конфесій, робить її привабливою для максимально широкого кола паломників, від католиків та православних до послідовників міжконфесійного діалогу. Ювілейний рік 2025 підтвердив здатність Італії приймати десятки мільйонів паломників, забезпечуючи при цьому значний економічний ефект.

2.2. Характеристика основних паломницьких центрів Італії

Для розробки паломницького туру необхідно детально охарактеризувати кожен з п'яти основних центрів, які планується включити до маршруту: Рим (Ватикан), Ассізі, Лорето, Падую та Барі.

Рим і Ватикан. Ватикан, найменша суверенна держава світу (площа 0,44 км²), є адміністративним і духовним центром Католицької церкви. Для паломників тут зосереджені ключові святині. Собор Святого Петра (Basilica di San Pietro) з могилою апостола Петра під головним вівтарем працює щоденно: влітку з 7:30 до 18:00, взимку до 17:00. Вхід безкоштовний. Музеї Ватикану та Сікстинська капела з фресками Мікеланджело відкриті щоденно з 8:00 до 19:00, вхід 20 євро (для груп існують знижки). Увесь Ватикан є об'єктом Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО з 1984 року [2].

Рис. 2.3. Собор Святого Петра у Ватикані (фото: Wikimedia Commons [33])

Окрім Ватикану, у Римі знаходяться три інші папські базиліки: Сан-Джованні-ін-Латерано (кафедральний собор Рима), Санта-Марія-Маджоре та Сан-Паоло-фуорі-ле-Мура. Разом з Собором Святого Петра вони утворюють "чотири великі базиліки", відвідування яких є обов'язковим елементом римського паломництва.

Ассізі. Невелике середньовічне місто в Умбрії, розташоване на схилі гори Субазіо на висоті 424 метри, зберегло свій архітектурний вигляд практично незмінним з XIII століття. Відстань від Рима складає 175 км (2-3 години поїздом). Базиліка Святого Франциска складається з двох рівнів: Нижньої церкви з гробницею Святого Франциска і Верхньої церкви зі знаменитим циклом фресок Джотто, що зображує життя святого. Вхід безкоштовний. Базиліку і пов'язані об'єкти включено до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО з 2000 року [19].

Рис. 2.4. Базилика Святого Франциска в Ассізі (фото: Wikimedia Commons [34])

У 2024 році Ассізі встановив рекорд: 4 483 офіційно зареєстрованих паломників (ті, хто отримав спеціальний сертифікат), що на 256 більше, ніж у 2023 році. Реальна кількість відвідувачів, звичайно, значно вища. Особливу увагу паломників привертають нетлінні моші Блаженного Карла Акутіса (1991-2006), якого називають "першим святим інтернет-покоління". Його канонізацію здійснено 27 квітня 2025 року [19].

Лорето. Місто в регіоні Марке, розташоване за 305 км від Рима (близько 4 годин поїздом). Базилика Санта-Каса є однією з найбільших у Європі, а всередині неї знаходиться Святий Дім (Santa Casa), невеликий кам'яний будинок, що за переданням є будинком Діви Марії з Назарету. Базилика відкрита щоденно, вхід безкоштовний. Лорето приймає 3,5-4 мільйони паломників на рік, що робить його третьою за значенням маріанською святинею Європи після Лурда та Фатіми [22].

Рис. 2.5. Базилика Санта-Каса в Лорето (фото: Wikimedia Commons [35])

Падуя. Місто у регіоні Венето, за 395 км від Рима (3-3,5 години швидкісним поїздом). Базилика Святого Антонія Падуанського (побудована у 1238-1310 рр.) є одним з найвідвідуваніших храмів світу з 5-6,5 мільйонами паломників на рік. Святий Престол визнав її однією з 8 міжнародних святинь. У базиліці зберігаються нетлінні мощі Святого Антонія: його язик та щелепа, виявлені при ексгумації 1263 року. Капела Скровенї поблизу базилики, розписана Джотто, входить до об'єкту ЮНЕСКО "Padova Urbs Picta" (Фрескові цикли XIV ст.), внесеного до Списку у 2021 році [20].

Рис. 2.6. Базилика Святого Антонія Падуанського (фото: Wikimedia Commons [36])

Барі. Столиця регіону Апулія на півдні Італії, за 451 км від Рима (приблизно 4 години швидкісним поїздом Frecciariento). Базилика Святого Миколая, побудована у 1087-1197 рр. у романському стилі, є головною святинею для православних паломників в Італії. Мощі Святого Миколая зберігаються у крипті базилики. Православна капела у крипті, діюча з 1966 року, проводить регулярні богослужіння різними мовами, включаючи

українську. Вхід до базиліки безкоштовний. Свято перенесення мощей 9 травня щорічно збирає тисячі паломників з України, Греції, Сербії та інших православних країн [21].

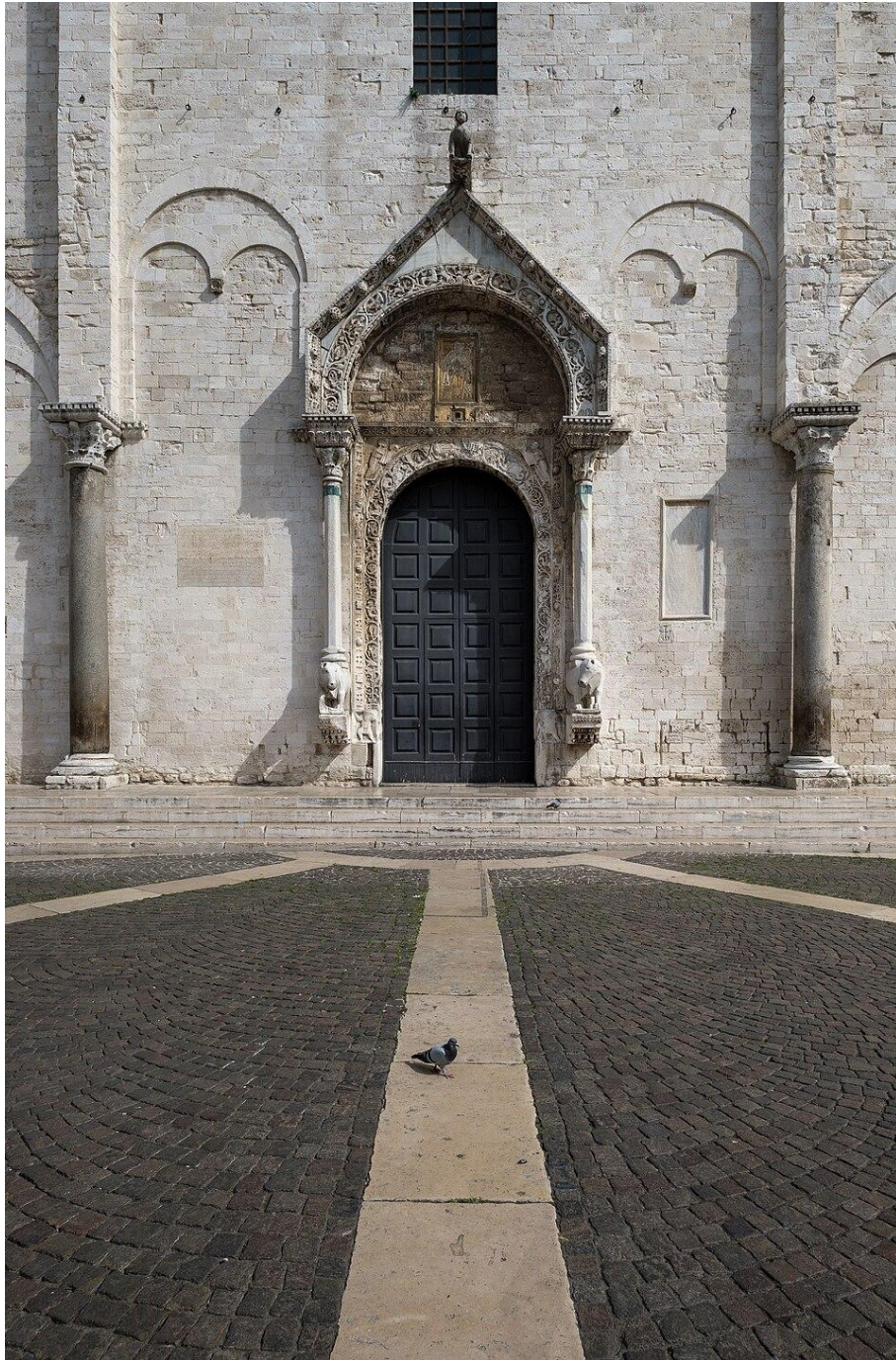

Рис. 2.7. Базиліка Святого Миколая у Барі (фото: Wikimedia Commons [37])

Зведена характеристика основних паломницьких центрів Італії

Центр	Відвідувачів, млн/рік	Відстань від Рима	Поїздом з Рима	Вхід	ЮНЕСКО
Рим / Ватикан	10-20	—	—	Безкоштовно*	Так (1984)
Ассізі	~5	175 км	2-3 год	Безкоштовно	Так (2000)
Лорето	3,5-4	305 км	~4 год	Безкоштовно	Ні
Падуя	5-6,5	395 км	3-3,5 год	Безкоштовно	Так (2021)
Барі	~2,5	451 км	~4 год	Безкоштовно	Ні

Складено автором за даними ENIT [39], Vatican News [2], Rome Reports [40],

офіційних сайтів базилік

** Музеї Ватикану та Сікстинська капела: 20 EUR, Колізей: 18 EUR*

Порівняльний аналіз центрів дозволяє виділити кілька закономірностей. Рим/Ватикан лідирує за кількістю відвідувачів завдяки поєднанню релігійної та культурної привабливості: багато туристів відвідують Собор Святого Петра без суто паломницької мотивації. Падуя та Ассізі мають порівнянні показники (5-6,5 та 5 млн відповідно), що пояснюється їх статусом центрів культу конкретних святих з широкою міжнародною шануванням. Лорето (3,5-4 млн) приваблює насамперед маріанських паломників, а Барі (2,5 млн ночівель) є унікальним центром для православних вірян.

Важливо зазначити, що всі досліджені центри мають спільну рису: безкоштовний вхід до основних святинь. Це принципово відрізняє паломницькі об'єкти від музеїв та інших туристичних атракцій. Плата стягується лише за відвідування музейних комплексів (Музеї Ватикану, Капела Скровеньї), але не за самі храми та базиліки. Така практика робить паломницький туризм в Італії доступним для людей з різним рівнем доходу.

Сезонність є важливим фактором для планування паломницьких турів. Пікове навантаження на всі центри припадає на Великодній та Різдвяний періоди, а також на літні місяці (червень-серпень). Рим у серпні стає надзвичайно спекотним (до 40°C), що ускладнює піші екскурсії. Оптимальний період для паломницьких подорожей до Італії: квітень-травень

та вересень-жовтень, коли температура комфортна (18-25°C), а натовпи менші за літній пік.

Цікаво, що святкові дати різних конфесій можуть бути використані для спеціалізованих тематичних турів. Наприклад, 9 травня (свято перенесення мощей Святого Миколая до Барі) традиційно збирає тисячі православних паломників з України, Росії та Греції. 4 жовтня (день пам'яті Святого Франциска Ассізького) є ідеальною датою для відвідування Ассізі. 13 червня (день пам'яті Святого Антонія Падуанського) збирає рекордні натовпи у Падуї. Прив'язка турів до цих дат може стати додатковим маркетинговим аргументом.

2.3. Туристична інфраструктура забезпечення паломницьких подорожей в Італії

Транспортна інфраструктура Італії є однією з найрозвиненіших у Європі. Залізнична мережа Trenitalia та приватний оператор Italo з'єднують усі паломницькі центри між собою. Швидкісні поїзди Frecciarossa та Frecciargento дозволяють дістатися з Рима до Падуї за 3 години, до Барі за 4 години. Вартість квитків коливається від 9 до 35 євро залежно від класу та часу бронювання. Для групових перевезень паломницьких груп до 22 осіб широко використовується оренда туристичних автобусів Mercedes-Benz Sprinter 22+1 за середньою ціною 600-800 євро на день з водієм і всіма страхуваннями [23].

Авіасполучення між Україною та Італією забезпечується насамперед МАУ (Ukraine International Airlines), яка виконує прямі рейси Київ-Рим (2 год 45 хв) вартістю від 105 євро. Лоукост-перевізники WizzAir та Ryanair пропонують рейси з найближчих до України аеропортів: Сучава (Румунія, 40 км від кордону), Кишинів (Молдова), Жешув та Краків (Польща) за 14-26

євро в один бік. Автобусні паломницькі тури зі Львова коштують 420-565 євро за повний пакет [24].

Паломницьке розміщення в Італії має свою специфіку. Окрім стандартних готелів (середня вартість 3-зіркового номера в Римі 97 євро/ніч), паломники можуть скористатися мережею релігійних готелів Casa del Pellegrino. У Падуї, наприклад, Casa del Pellegrino пропонує номери від 27 євро на добу з безкоштовним Wi-Fi та сніданком. У Римі численні релігійні гостинні будинки (Case religiose) пропонують розміщення за 60-80 євро, що на 30-40% дешевше за звичайні тризіркові готелі [25].

На маршруті Via Francigena та інших паломницьких шляхах діє мережа паломницьких хостелів (ostelli pellegrini) з вартістю 10-20 євро на ніч, часто на основі пожертв. Для отримання доступу до такого розміщення потрібен Паломницький паспорт (Credenziale), який видається у Ватиканському паломницькому офісі або авторизованих організаціях. На завершення маршруту у Римі паломник може отримати Testimonium, офіційний сертифікат, що підтверджує проходження мінімум 100 км пішки або 200 км на велосипеді [13].

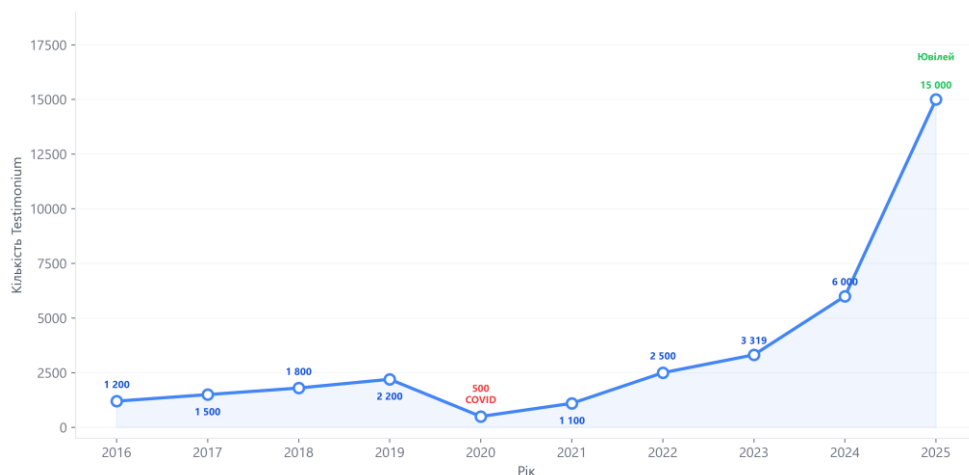

Рис. 2.8. Динаміка паломників на маршруті Via Francigena, 2016-2025 рр.

(складено автором за даними EAVF [13])

Італійський уряд активно підтримує паломницький туризм на державному рівні. Міністерство культури реалізує програму "Cammini d'Italia" (Шляхи Італії), що об'єднує 41 історичний паломницький маршрут

загальною протяжністю понад 8000 км. Програма включає маркування стежок, створення інфраструктури (притулки, інформаційні точки) та цифрову платформу для планування маршрутів. У 2025 році національний фестиваль "Cammini Aperti" (Відкриті шляхи) об'єднав 27 подій у 5 регіонах [26].

Серед ключових маршрутів програми: Via Francigena (від Альп до Рима, 1200 км по Італії), Шлях Святого Франциска (Cammino di San Francesco, з Флоренції через Ассізі до Рима), Шлях Святого Бенедикта (Cammino di San Benedetto, через Умбрію та Лаціо) та Lauretani Ways (маріанський маршрут Лорето-Ассізі-Кортон). Via Francigena у 2024 році видала близько 6000 Testimonium, що на 81% більше за 2023 рік. У 2025 році, завдяки Ювілею, кількість паломників на цьому маршруті зростає щонайменше втричі [13].

Таблиця 2.2

Елементи інфраструктури паломницького туризму в Італії

Елемент інфраструктури	Опис	Вартість
Швидкісні поїзди (Trenitalia, Italo)	Рим-Падуя 3 год, Рим-Барі 4 год	9-35 EUR
Оренда туристичного автобуса (22 місця)	Mercedes-Benz Sprinter 22+1 з водієм	600-800 EUR/день
3* готель (Рим)	Стандартний двомісний номер	80-120 EUR/ніч
Casa del Pellegrino (Падуя)	Паломницький готель	27-50 EUR/ніч
Релігійні гостинні будинки (Рим)	Casa religiosa	60-80 EUR/ніч
Паломницький хостел (Via Francigena)	Ostello pellegrini	10-20 EUR/ніч
Музеї Ватикану + Сікстинська капела	Вхідний квиток (група)	20 EUR/особу
Ліцензований гід (Рим, група)	Повний день, 8 годин	250-350 EUR

Складено автором за даними Trenitalia, Italo, Booking.com [25], Cammini d'Italia [26], EAVF [13]

Харчування на маршруті паломницького туру не становить проблеми. Середня вартість обіду в Італії (піца або паста з напоєм) складає 12-18 євро, вечері (дві страви з напоєм) 20-35 євро. При груповому замовленні у

ресторані (menu per gruppo) можна отримати знижку 10-15%. Паломницькі будинки часто пропонують сніданок, включений у вартість проживання [25].

Для українських паломників важливим є питання мовного забезпечення. Україномовних ліцензованих гідів в Італії небагато, тому більшість українських туроператорів включають до програми власного супровідного гіда. Вартість послуг україномовного супроводу на весь тур складає 1200-1800 євро [24]. Альтернативою є послуги англomовних гідів (250-350 євро за день для групи).

Окрему увагу заслуговує медичне та страхове забезпечення. Для перебування в зоні Шенгену громадяни України зобов'язані мати медичне страхування з покриттям не менше 30 000 євро. Вартість такої страховки на 8 днів складає 8-15 євро залежно від страхової компанії. Для паломників, серед яких значну частку складають люди старшого віку, наявність якісного медичного страхування є особливо важливою.

Цифрова інфраструктура Італії дозволяє забезпечити паломників сучасними технологічними сервісами. Безкоштовний Wi-Fi доступний у більшості готелів, ресторанів та навіть деяких храмів. Мобільні додатки (iMusei Vaticani, Via Francigena App, Google Maps) допомагають орієнтуватися на маршруті. QR-коди у базиліках та храмах надають інформацію про святиню кількома мовами, включаючи англійську та іноді українську.

Безпека паломників в Італії забезпечується на високому рівні. Карабінери (воєнна поліція) і Guardia di Finanza патрулюють туристичні зони, а Ватикан має власну Жандармерію. Проте, як і в будь-якій великій туристичній країні, існують ризики кишенькових крадіжок, особливо в Римі (район вокзалу Терміні, метро). Туроператор має завчасно проінформувати паломників про правила безпеки.

Кліматичні умови Італії в цілому сприятливі для паломницького туризму. Середземноморський клімат забезпечує м'які зими та спекотне літо. Для комфорту паломників оптимальні температури 15-25°C, що відповідає

періодам квітень-травень та вересень-жовтень. У південній частині маршруту (Барі) влітку температура може сягати 35-38°C, що ускладнює тривалі піші прогулянки. Тому при плануванні літніх турів рекомендується скорочувати пішохідну частину програми та збільшувати перерви на відпочинок.

Гастрономічна складова паломницьких подорожей в Італії заслуговує на окрему увагу. Кожен з регіонів маршруту має власну кулінарну ідентичність. Лаціо (Рим) відомий пастою *carbonara* та сасіо *e pere*. Умбрія (Ассізі) славиться трюфелями та оливковою олією. Апулія (Барі) пропонує *orecchiette* з ріпою та свіжі морепродукти Адріатики. Венето (Падуя) відоме ризотто та прошутто. Поєднання духовного та гастрономічного досвіду є сучасним трендом паломницького туризму, який підвищує привабливість маршруту для ширшої аудиторії [28].

Важливим елементом інфраструктури є мережа інформаційних туристичних офісів (IAT Uffici Informazioni e Accoglienza Turistica), які функціонують у кожному великому місті Італії. У Римі головний IAT розташований на площі П'ятисот (біля вокзалу Терміні), у Барі на набережній *Corso Savour*. Ці офіси надають безкоштовні карти, буклети та консультації кількома мовами, включаючи англійську.

Для православних паломників з України критично важливим є наявність можливостей для богослужіння. Окрім православної криниці у Барі, у Римі діють кілька православних храмів: Церква Святого Миколая при Російському посольстві, Церква Святих Сергія і Вакха (Український Апостольський Екзархат). У Падуї та Ассізі православних храмів немає, але у великих базиліках паломники можуть вільно молитися індивідуально.

Транспортне забезпечення між Україною та Італією постійно розвивається. Окрім прямих рейсів МАУ з Києва до Рима, варто згадати автобусне сполучення Одеса-Рим через Молдову та Румунію (оператори *Eurolines*, *FlixBus*) із вартістю від 50-80 євро за квиток. Час у дорозі складає 25-30 годин, що є прийнятним для бюджетних подорожей, але не для організованих паломницьких турів, де комфорт є пріоритетом.

Зростання кількості українських біженців в Італії після 2022 року (191 тис. заяв на тимчасовий захист) створило нову інфраструктуру для українських паломників. У великих містах Італії з'явилися україномовні волонтерські центри, церковні громади та соціальні служби, які можуть бути корисними ресурсами для паломницьких груп. Наприклад, Собор Святої Софії в Римі (УГКЦ), побудований у 1967-1969 роках, є духовним центром української громади та природною точкою контакту для паломників.

2.4. Українсько-італійські туристичні зв'язки в контексті паломницького туризму

Україна та Італія мають давні традиції культурного й релігійного обміну, які мають безпосереднє відношення до розвитку паломницького туризму. Туристичний обмін між двома країнами регулюється Угодою між Кабінетом Міністрів України та Урядом Італійської Республіки про співробітництво в галузі туризму, підписаною ще у 2003 році й актуалізованою низкою додаткових протоколів. Безвізовий режим з ЄС, що діє з червня 2017 року, усунув головний адміністративний бар'єр для масових подорожей. Українські громадяни мають право перебувати в Італії до 90 днів протягом 180-денного періоду без оформлення візи.

Українська діаспора в Італії - одна з найбільших у Європі. Станом на початок 2024 року в країні постійно проживало близько 234 тис. українців з посвідкою на проживання, ще 191 тис. отримали статус тимчасового захисту після початку повномасштабної війни у 2022 році. Загалом українська присутність в Італії оцінюється у 425 тис. осіб. Найбільші громади зосереджено в Лацио (Рим - близько 80 тис.), Кампанії (Неаполь), Емілія-Романьї (Болонья), Венето (Падуя, Верона) та Ломбардії (Мілан). Українські парафії функціонують у понад 30 італійських містах, серед них - Собор

Святої Софії в Римі (УГКЦ, побудований у 1967-1969 роках архітектором Лучано Леончіні), парафії УГКЦ у Падуї, Барі, Болоньї, Мілані, Турині та Неаполі. Це створює унікальну інфраструктурну й комунікаційну базу для українських паломників: можливість отримати інформацію, духовну підтримку, переклад та логістичну допомогу від місцевих українців.

Економічні параметри туристичного обміну також свідчать про потенціал паломницького напрямку. У 2019 році Україну відвідало близько 196 тис. громадян Італії; у 2024 році, після часткового відновлення туристичних потоків, цей показник склав 78 тис. осіб. У зворотному напрямку статистика приблизна: за оцінками туроператорів, до 2022 року з України до Італії щорічно подорожувало 350-420 тис. осіб, з них 28-35 тис. - у складі організованих туристичних груп. Паломницька частка цього потоку - 12-18% (за внутрішніми оцінками операторів Автобустур, Паломницький центр УГКЦ, ІХТІС Тревел), тобто близько 4 500-6 000 паломників щорічно. Це значний цільовий ринок для авторського туру «Святині Італії».

Релігійні зв'язки між Україною та Італією мають кілька вимірів. Перший - це канонічний зв'язок Української Греко-Католицької Церкви з Римо-Католицькою Церквою: УГКЦ перебуває в євхаристійному сполученні з Римським престолом і регулярно організовує паломництва своїх вірних до Ватикану, до могили Папи Івана Павла II та інших римських святинь. Другий - це особливе шанування Святого Миколая Чудотворця в українській православній традиції: мощі святителя, що зберігаються у Барі з 1087 року, є предметом постійних паломницьких подорожей українських православних різних юрисдикцій (ПЦУ, УПЦ, парафії Російської Православної Церкви до 2022 року). Третій - це поклоніння Богородиці: Лорето з його Святим Домом Назарета залучає українських католиків і греко-католиків особливо в дні Богородичних свят.

Окремої уваги заслуговує культ Святого Миколая в Україні та його значення для паломницького туризму. На українській землі функціонує понад 4 600 храмів, освячених на честь Святого Миколая, що робить його

одним з найшанованіших святих у країні. Свято перенесення мощей Святого Миколая до Барі, яке Православна Церква України відзначає 22 травня (а Російська Церква - 9 травня за старим стилем), створює сезонний пік паломницького попиту саме на цей напрямок. Для туроператора це означає можливість планувати спеціальні тури навколо цих дат із заздалегідь забронюваним розміщенням і вищим середнім чеком.

Паломницька інфраструктура для українців в Італії розвивається, проте має значні прогалини. Україномовних ліцензованих гідів-екскурсоводів в Італії, акредитованих місцевою владою, налічується менше 50 осіб (за даними Італійської асоціації туристичних гідів AIGAE). Більшість українських паломницьких груп користуються послугами російськомовних гідів - переважно з числа представників діаспори, отримавши ліцензії ще до 2014 року. У 2024-2025 роках спостерігається зростання попиту на україномовних гідів, що стимулює молодих представників української діаспори (студентів італійських університетів, аспірантів) проходити курси гідів-екскурсоводів. Окремою інфраструктурною можливістю є мережа Casa religiosa - релігійних готелів, які діють при італійських парафіях і пропонують розміщення за 60-80 EUR/ніч, що на 30-40% дешевше за звичайні тризіркові готелі. Casa del Pellegrino при Базиліці Святого Антонія в Падуй, обрана для авторського туру «Святині Італії», є типовим прикладом такої інфраструктури.

Цифрова інфраструктура також спрощує паломницькі подорожі українців. Українські Telegram-канали та групи Facebook («Паломники в Італію», «Українці в Римі», «Святий Миколай Барі» та інші) поширюють актуальну інформацію про події в італійських святинях, доступність богослужінь українською або церковнослов'янською мовою, наявність вільних місць у Casa religiosa. Італійські базиліки активно впроваджують онлайн-сервіси: попередній запис на Музеї Ватикану через офіційний сайт museivaticani.va, бронювання Капели Скровенні на cappelladegliscroveni.it, віртуальні тури Базиліки Святого Миколая на basilicasannicola.it. Усі ці

сервіси доступні принаймні з англійською локалізацією, а Музеї Ватикану також підтримують частковий україномовний контент.

Спеціальні події 2025-2026 років створюють додатковий поштовх для паломницьких подорожей українців до Італії. По-перше, продовження Юбілейного року 2025 (формально завершується у січні 2026 р., але прощу Святих дверей у папських базиліках відкрито протягом усього 2026 року). По-друге, канонізація Карло Акутіса (інформатика й блаженного, померлого у 2006 році) - вона запланована на 2025 рік у Римі й одразу зробила Ассізі, де поховано блаженного, точкою тяжіння молодих католиків з усієї Європи, у тому числі з України. По-третє, низка регіональних свят, які можуть бути використані як «привід» для тематичних турів: Свято Святого Антонія в Падуї (13 червня), процесія Святого Миколая в Барі (8-9 травня), фестиваль *Cammini Aperti* на маршрутах *Cammini d'Italia* (квітень-травень).

Логістичні переваги паломницьких подорожей з України до Італії порівняно з іншими європейськими напрямками полягають у трьох факторах: відносно коротка дистанція (Київ - Рим - 2 800 км, переліт 2 год 45 хв), розвинене пряме авіасполучення (рейси МАУ щодня), наявність альтернативних бюджетних варіантів через лоукост-аеропорти Польщі (*WizzAir* з Кракова, Жешова до Бергамо, Венеції), Румунії (*Ryanair* зі Сучави), Угорщини. Це створює гнучкість для туроператорів і дозволяє оптимізувати ціну авіаквитка під різні цінові сегменти клієнтів. Авторський тур «Святині Італії», розроблений у Розділі 3, орієнтований на середній ціновий сегмент і використовує прямі рейси МАУ Київ - Рим - Київ для забезпечення максимального комфорту цільової аудиторії.

Підсумовуючи, українсько-італійські туристичні зв'язки у сфері паломництва мають значний потенціал розвитку. Поєднання великої діаспори, культурно-релігійних зв'язків між УГКЦ та Римо-Католицькою Церквою, культу Святого Миколая, безвізового режиму, розвиненої транспортної інфраструктури й активної цифрової підтримки створює сприятливі умови для виходу нових авторських туристичних продуктів на

цей ринок. Авторський тур «Святині Італії», розроблений у наступному розділі, побудовано саме з урахуванням цих особливостей і призначено для українських паломників різних конфесій (католиків римо- та греко-католицького обряду, православних різних юрисдикцій), які прагнуть відвідати ключові італійські святині у складі організованої групи з духовним супроводом.

Висновки до 2 розділу

У другому розділі досліджено туристично-паломницький потенціал Італії. Встановлено, що Італія є безперечним лідером європейського паломницького туризму завдяки унікальній концентрації християнських святинь на компактній території. П'ять досліджених центрів (Рим/Ватикан, Ассізі, Лорето, Падуя, Барі) сукупно приймають понад 36 мільйонів паломників щорічно.

Ювілейний рік 2025 став безпрецедентною подією: 33 млн паломників з 185 країн відвідали Ватикан, а економічний ефект для Рима склав 17 млрд євро. Це підтверджує високий попит на паломницький напрямок до Італії.

Інфраструктура Італії повністю забезпечує потреби паломницького туризму. Швидкісна залізнична мережа з'єднує всі паломницькі центри, існує розгалужена мережа паломницьких готелів і хостелів, а державна програма "Cammini d'Italia" підтримує 41 паломницький маршрут загальною протяжністю понад 8000 км.

Для українських паломників Італія є доступною завдяки безвізовому режиму, наявності авіасполучення (прямі рейси МАУ Київ-Рим) та лоукост-альтернативам через сусідні країни. Наявність православної капели у Базиліці Святого Миколая у Барі робить Італію унікальним напрямком для православних паломників.

РОЗДІЛ 3

Розробка та просування авторського паломницького туру в Італії

3.1. Розробка програми паломницького туру «Святині Італії»

На основі проведеного аналізу паломницького потенціалу Італії розроблено авторську програму паломницького туру «Святині Італії». Тур розраховано на 8 днів / 7 ночей для групи 20 осіб (18 туристів та супровід - керівник групи й духовний наставник). Усі економічні розрахунки виконано саме для базової групи 20 осіб. Маршрут охоплює 5 паломницьких центрів загальною протяжністю близько 1835 км.

Тур має авіа-автобусний формат: перельоти Київ - Рим та Рим - Київ виконуються авіакомпанією МАУ (Boeing 737-800, тривалість 2 год 45 хв), а внутрішньоіталійський маршрут - туристичним автобусом з італійським водієм. Послідовність відвідування міст: Київ - Рим (Ватикан, папські базиліки) - Ассізі - Лорето - Барі (із зупинкою в Ланчано) - Падуя (із заїздом до Сан-Джованні-Ротондо) - Рим - Київ. Такий маршрут охоплює святині як католицької, так і православної традицій, а повернення до Рима для зворотного авіарейсу мінімізує транспортні витрати.

Рис. 3.1. Загальна карта маршруту паломницького туру «Святині Італії»
(розроблено автором за допомогою сервісу Google Maps [41])

Деталізована програма туру з тайменгом по годинах, конкретними назвами готелів, розрахунком часу переїздів та цінами екскурсій представлена у таблиці 3.1. Деталізована калькуляція собівартості з розбиттям на 1 особу та на групу подана у таблиці 3.2 (підрозділ 3.2).

Таблиця 3.1

Програма паломницького туру «Святині Італії» (8 днів / 7 ночей)

Час	Програма дня	Локація / Готель / Транспорт
День 1 - Київ - Рим. Прибуття до Рима		
09:00-11:00	Збір групи, реєстрація на рейс, паспортний і митний контроль	Аеропорт «Бориспіль» (Київ)
11:00-13:30	Авіапереліт Київ - Рим (3 години)	Авіарейс МАУ Boeing 737-800
13:30-14:30	Митний контроль, отримання багажу	Аеропорт Fiumicino (Рим)
14:30-15:30	Груповий трансфер до готелю (32 км по платній автомагістралі)	Mercedes-Benz Sprinter 22+1 (Autonoleggio Roma)

Продовження таблиці 3.1

15:30-16:30	Заселення, короткий відпочинок	Hotel Olympic Rome 3* (Via Properzio, 2A)
16:30-18:00	Пішохідна екскурсія (1,5 км) до площі Святого Петра, зовнішній огляд колонади Берніні	Площа Святого Петра, Ватикан
18:00-19:30	Вечеря у готелі (входить у проживання, напівпансіон)	Hotel Olympic Rome 3*
19:30-22:00	Вечірня прогулянка по району Borgo, повернення до готелю	Borgo - Hotel Olympic
День 2 - Рим. Ватикан і папські базиліки		
08:00-09:00	Сніданок у готелі (входить у проживання)	Hotel Olympic Rome 3*
09:00-09:30	Пішохідно (1,5 км) до Музеїв Ватикану	Hotel Olympic - Ватикан
09:30-12:30	Музеї Ватикану та Сікстинська капела з ліцензованим гідом (за попереднім записом)	Музеї Ватикану
12:30-14:00	Обід у «Тратторії» району Ватикану	«Тратторія», Ватикан
14:00-16:00	Базиліка Святого Петра - інтер'єр, гроти з могилою апостола, П'єта Мікеланджело	Базиліка Святого Петра
16:00-17:00	Переїзд до Базиліки Сан-Джованні-ін-Латерано (6 км через Тибр, 20-25 хв)	Mercedes-Benz Sprinter 22+1
17:00-18:30	Базиліка Сан-Джованні-ін-Латерано та Святі сходи (Scala Sancta)	Базиліка Сан-Джованні-ін-Латерано
18:30-19:00	Переїзд до Санта-Марія-Маджоре (1,5 км)	Mercedes-Benz Sprinter 22+1
19:00-20:00	Санта-Марія-Маджоре: мозаїки V ст., ікона Salus Populi Romani	Базиліка Санта-Марія-Маджоре
20:00-20:30	Повернення до готелю	- Hotel Olympic Rome
20:30-21:30	Вечеря у готелі	Hotel Olympic Rome 3*
День 3 - Рим - Ассізі. Переїзд 175 км (2 год 45 хв)		
07:30-08:30	Сніданок, виселення з готелю	Hotel Olympic Rome 3*
08:30-09:00	Збір групи, завантаження речей	Перед готелем
09:00-11:45	Переїзд Рим - Ассізі автомагістралями A1 + E45 (175 км, 2 год 45 хв) з технічною зупинкою	Mercedes-Benz Sprinter 22+1

Продовження таблиці 3.1

11:45-12:30	Заселення у готель біля Базиліки Святого Франциска	Hotel Giotto Assisi 3* (Via Fontebella, 41)
12:30-14:00	Обід у ресторані готелю	Hotel Giotto Assisi 3*
14:00-16:30	Базиліка Святого Франциска (Нижня + Верхня церкви, фрески Джотто, мощі Святого)	Базиліка Святого Франциска
16:30-17:30	Базиліка Санта-Кьяра (мощі Святої Клари, плащаниця Святого Франциска)	Базиліка Санта-Кьяра
17:30-18:00	Переїзд до Санта-Марії- дельї-Анджелі (4 км)	Mercedes-Benz Sprinter 22+1
18:00-19:00	Капела Порціункула - місце заснування ордену францисканців	Базиліка С.-М.-дельї- Анджелі
19:00-19:30	Повернення до готелю	- Hotel Giotto
19:30-21:00	Вечеря у готелі (напівпансіон), відпочинок	Hotel Giotto Assisi 3*
День 4 - Ассізі - Лорето. Переїзд 130 км (~2 год)		
07:30-08:30	Сніданок, виселення	Hotel Giotto Assisi 3*
08:30-09:00	Збір групи, завантаження речей	Перед готелем
09:00-11:00	Переїзд Ассізі - Лорето автодорогами SS76 + A14 (130 км, 2 год)	Mercedes-Benz Sprinter 22+1
11:00-11:30	Заселення у готель навпроти Базиліки Санта- Каса	Hotel Pellegrino e Pace 3* (Piazza della Madonna, 51)
11:30-13:30	Базиліка Санта-Каса: Святий Дім Богородиці, перенесений з Назарета (1294 р.). Головна меса	Базиліка Санта-Каса
13:30-15:00	Обід у ресторані готелю	Hotel Pellegrino e Pace 3*
15:00-16:30	Площа Мадонни, Палаццо Апостоліко, музей- пінаотека	Площа Мадонни, Лорето
16:30-18:00	Прогулянка середньовічним містом, панорама Адріатичного узбережжя	Лорето, центр
18:00-19:00	Вільний час	—
19:00-20:30	Вечеря у ресторані готелю (напівпансіон)	Hotel Pellegrino e Pace 3*
День 5 - Лорето - Ланчано - Барі. Переїзд 520 км (близько 6 годин руху)		
06:30-07:30	Ранній сніданок, виселення	Hotel Pellegrino e Pace 3*
07:30-08:00	Збір групи, завантаження речей	Перед готелем

Продовження таблиці 3.1

08:00-10:30	Переїзд Лорето - Ланчано автомагістраллю A14 (200 км, 2 год 30 хв)	Mercedes-Benz Sprinter 22+1
10:30-12:00	Ланчано, церква Сан- Франческо: реліквія Євхаристійного чуда VIII ст.	Церква Сан-Франческо, Ланчано
12:00-13:00	Обід у ресторані центру Ланчано	«Тратторія», центр Ланчано
13:00-17:00	Переїзд Ланчано - Барі автомагістраллю A14 (320 км, 4 год) з обов'язковою технічною зупинкою водія	Mercedes-Benz Sprinter 22+1
17:00-17:30	Заселення у готель у центрі Барі	Hotel Adria 3* (Via Luigi Zuppetta, 10)
17:30-19:00	Вечірня прогулянка Старим містом Барі (Bari Vecchia)	Bari Vecchia
19:00-20:30	Вечеря у готелі (напівпансіон)	Hotel Adria 3*
20:30-21:00	Повернення до готелю	- Hotel Adria
День 6 - Барі. Базилика Святого Миколая. Без міжміських переїздів		
08:00-09:00	Сніданок (входить у проживання)	Hotel Adria 3*
09:00-09:30	Пішохідно до Базилики (700 м через Bari Vecchia)	Hotel Adria - Базилика
09:30-11:30	Базилика Святого Миколая: інтер'єр (1087-1197 рр.), моці Святого Миколая Чудотворця, мироточива колона	Базилика Святого Миколая
11:30-12:30	Православне богослужіння у нижній крипті базилики	Нижня крипта
12:30-13:30	Кафедральний собор Сан- Сабіно (романський стиль XI-XIII ст.)	Кафедральний собор Сан- Сабіно
13:30-15:00	Обід у «Тратторії» Bari Vecchia (orecchiette con cime di rapa)	«Тратторія», Bari Vecchia
15:00-16:30	Прогулянка Bari Vecchia: 40+ церков, ремісничі вулички, традиційні пекарні	Bari Vecchia
16:30-17:30	Кастелло Норманно-Свево (XII-XVI ст.)	Кастелло Норманно-Свево
17:30-19:00	Вільний час: набережна Lungomare Nazario Sauro, сувеніри, гастрономія	Lungomare Nazario Sauro
19:00-20:30	Прощальна вечеря у готелі (напівпансіон)	Hotel Adria 3*
20:30-21:00	Повернення до готелю	- Hotel Adria

Продовження таблиці 3.1

День 7 - Барі - Сан-Джованні-Ротондо - Падуя. Переїзд 830 км (~9 годин у дорозі)		
06:00-07:00	Ранній сніданок, виселення	Hotel Adria 3*
07:00-08:30	Переїзд Барі - Сан-Джованні-Ротондо автомагістраллю A14 + SS89 (130 км, 1 год 30 хв)	Mercedes-Benz Sprinter 22+1
08:30-10:30	Сан-Джованні-Ротондо, Santuario di Padre Pio: нижня церква з нетлінним тілом Падре Піо, верхня базиліка	Santuario di Padre Pio
10:30-11:00	Кафе-зупинка, кава, відпочинок	Сан-Джованні-Ротондо
11:00-14:30	Переїзд Сан-Джованні- Ротондо - Анкона автомагістраллю A14 (350 км, 3 год 30 хв) з обов'язковою перервою водія	Mercedes-Benz Sprinter 22+1
14:30-15:30	Зупинка-обід на трасі (Autogrill, район Анкона)	Autogrill, Анкона
15:30-19:30	Переїзд Анкона - Падуя автомагістралями A14 + A13 (350 км, 4 год)	Mercedes-Benz Sprinter 22+1
19:30-20:00	Заселення у паломницький будинок біля Базиліки Святого Антонія	Casa del Pellegrino (Via Cesarotti, 21, Падуя)
20:00-21:30	Вечеря у ресторані Casa del Pellegrino (напівпансіон)	Casa del Pellegrino
День 8 - Падуя - Рим. Виліт до Києва. Переїзд 490 км (~5 годин)		
07:00-08:00	Сніданок, виселення	Casa del Pellegrino
08:00-10:00	Базиліка Святого Антонія Падуанського: мощі святого (нетлінний язык), 8 куполів, бронзовий вівтар Донателло	Базиліка Святого Антонія
10:00-10:20	Переїзд/перехід від Базиліки Святого Антонія до Капели Скровеньї (1,3 км, ~5 хв автобусом або 15 хв пішки)	Mercedes-Benz Sprinter 22+1
10:30-11:15	Капела Скровеньї: фрески Джотто (1303-1305), Проторенесанс (попередній запис на 10:30)	Капела Скровеньї
11:30-12:00	Прато-делла-Валле (88 620 м² - одна з найбільших площ Європи), фото	Прато-делла-Валле

Продовження таблиці 3.1

12:00-13:00	Прощальний обід у «Тратторії» центру Падуї	«Тратторія», центр Падуї
13:00-13:30	Збір групи, завантаження речей	Перед готелем
13:30-18:30	Переїзд Падуа - Рим автомагістралями A13 + A1 (490 км, 5 год) з обов'язковою перервою водія	Mercedes-Benz Sprinter 22+1
18:30-19:00	Трансфер до аеропорту Fiumicino	Рим - Fiumicino
19:00-21:00	Реєстрація на зворотний рейс, здача багажу, паспортний контроль	Аеропорт Fiumicino
21:00-00:00	Авіапереліт Рим - Київ (тривалість близько 3 годин)	Авіарейс МАУ Boeing 737-800
00:00-03:00	Прибуття до Києва, зустріч з родичами	Аеропорт «Бориспіль» (Київ)

Розроблено автором

У таблиці 3.1 рядки з назвою дня («День 1», «День 2» тощо) візуально відокремлюють фрагменти програми кожної доби та містять загальну характеристику дня (напрямок переїзду, орієнтовну дистанцію). Деталізація собівартості (проживання, харчування, оренда автобуса, входи тощо) на 1 особу та на групу - у таблиці 3.2 підрозділу 3.2.

Тур включає відвідування 12 ключових святинь: Собор Святого Петра, Музеї Ватикану та Сікстинська капела, Базиліка Сан-Джованні-ін-Латерано, Базиліка Санта-Марія-Маджоре, Базиліка Святого Франциска в Ассізі, Базиліка Святої Клари, Порціункула, Базиліка Санта-Каса в Лорето, Церква Євхаристійного чуда в Ланчано, Базиліка Святого Миколая в Барі, Святиня Падре Пію, Базиліка Святого Антонія в Падуї.

Особливістю розробленого туру є його міжконфесійний характер. Маршрут включає як католицькі святині (Ватикан, Ассізі, Лорето, Падуа), так і православну святиню у Барі, що робить тур привабливим для паломників різних конфесій. Окремим днем (День 6) виділено відвідування Базиліки Святого Миколая з православним богослужінням, що є важливим елементом для українських паломників.

Розглянемо програму детальніше. День 1 починається з прибуття до аеропорту Фіумічіно (Леонардо да Вінчі), звідки груповий трансфер доставляє учасників до Hotel Olympic Rome 3* у районі Прати. Після заселення і відпочинку запланована вечірня прогулянка до площі Святого Петра (1,5 км пішки). Цей вечірній візит має особливе символічне значення: паломники вперше бачать колонаду Берніні та фасад найбільшого у світі храму, підсвічені вечірнім освітленням.

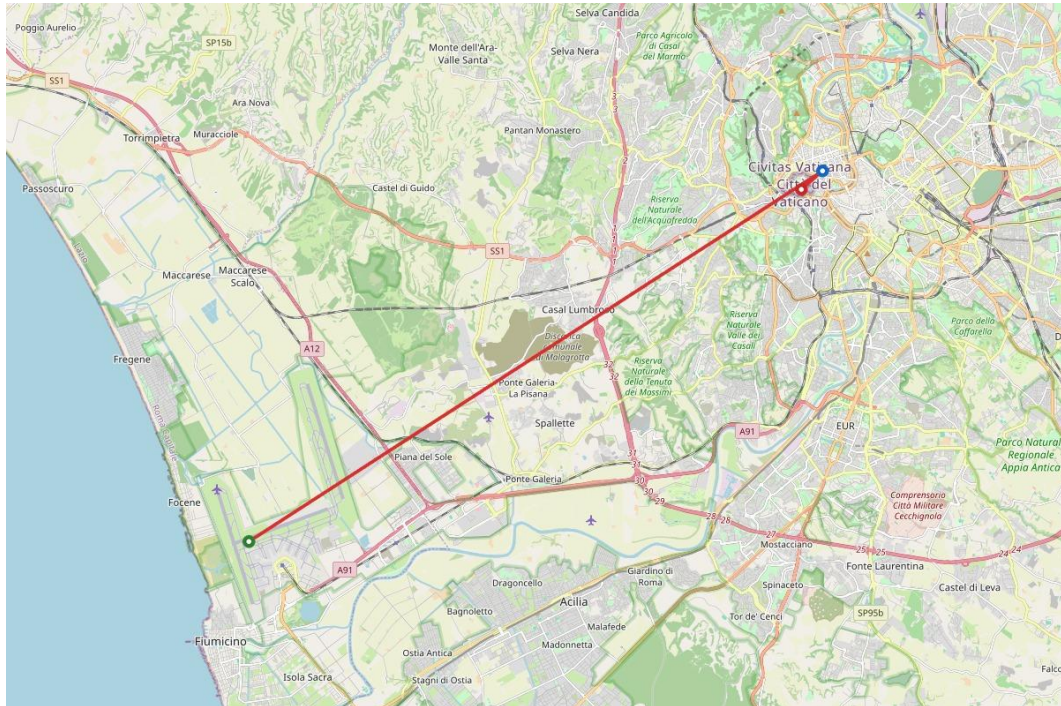

Рис. 3.2. Схема маршруту дня 1 (Київ - Рим, аеропорт Fiumicino - Hotel Olympic Rome - площа Святого Петра) (розроблено автором за допомогою сервісу Google Maps [41])

День 2 присвячений Ватикану та папським базилікам Рима. Ранковий візит до Собору Святого Петра включає спуск до крипти з могилою апостола. Потім група відвідує Музеї Ватикану та Сікстинську капелу зі знаменитими фресками Мікеланджело «Створення Адама» та «Страшний суд». Після обіду запланований переїзд до Базиліки Сан-Джованні-ін-Латерано, кафедрального собору Рима (формально саме він, а не Собор Святого Петра, є головним храмом католицизму). Завершується день візитом до Базиліки Санта-Марія-Маджоре, де зберігається частина ясел Ісуса Христа.

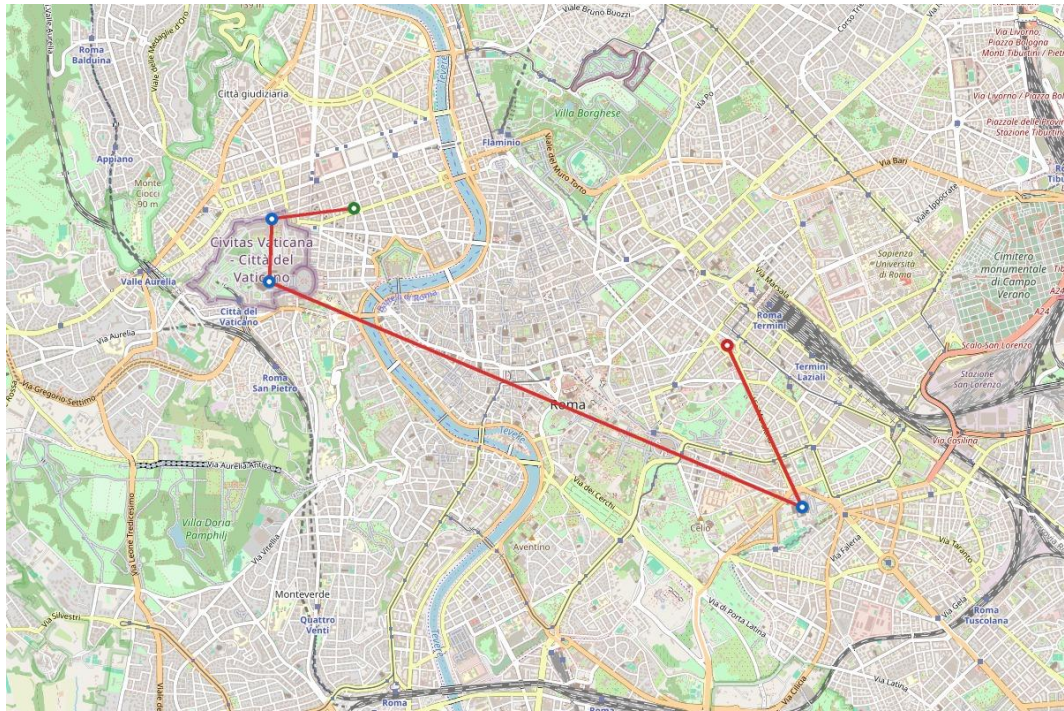

Рис. 3.3. Схема маршруту дня 2 (Hotel Olympic - Музеї Ватикану - Базилика Св. Петра - Сан-Джованні-ін-Латерано - Санта-Марія-Маджоре) (розроблено автором за допомогою сервісу Google Maps [41])

День 3 починається з переїзду до Ассізі (175 км автомагістралями A1 + E45, 2 год 45 хв). Ассізі зустрічає паломників середньовічною атмосферою: вузькі кам'яні вулички, рожевий камінь будівель, панорама умбрійських пагорбів. Базилика Святого Франциска з двома рівнями (Нижня і Верхня церкви) потребує щонайменше 2 години для повноцінного огляду. Фрески Джотто у Верхній церкві, що зображують 28 сцен з життя святого, вважаються одним з найважливіших творів європейського живопису. Потім група відвідує Базилику Святої Клари (засновниці ордену кларисинок) та Санта-Марію-дельї-Анджелі, де всередині величезного храму збереглася маленька капела Порціункула, місце народження францисканського руху.

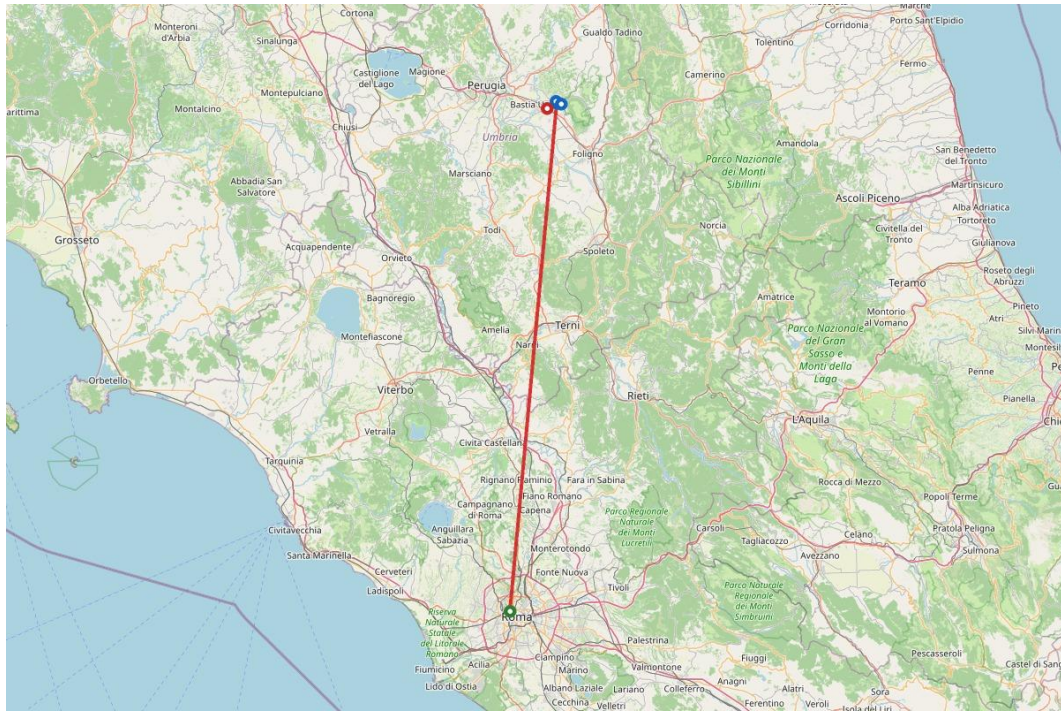

Рис. 3.4. Схема маршруту дня 3 (Рим - Ассізі: Hotel Olympic Rome - Hotel Giotto - Базилика Св. Франциска - Базилика Санта-Кьяра - Порціункула) (розроблено автором за допомогою сервісу Google Maps [41])

День 4 присвячений Лорето та Адріатичному узбережжю. Переїзд з Ассізі до Лорето (130 км автодорогами SS76 + A14, близько 2 годин) проходить мальовничими пагорбами Марке. Базилика Санта-Каса вражає розмірами: всередині неї знаходиться невеликий кам'яний будинок, який за переданням є домом Діви Марії з Назарету. Паломники можуть увійти до Святого Дому і помолитися у місці, де, за віруванням, архангел Гавриїл повідомив Марію про народження Ісуса. Після огляду Лорето група відпочиває у готелі Pellegrino e Pace 3*, що розташований безпосередньо навпроти базилики.

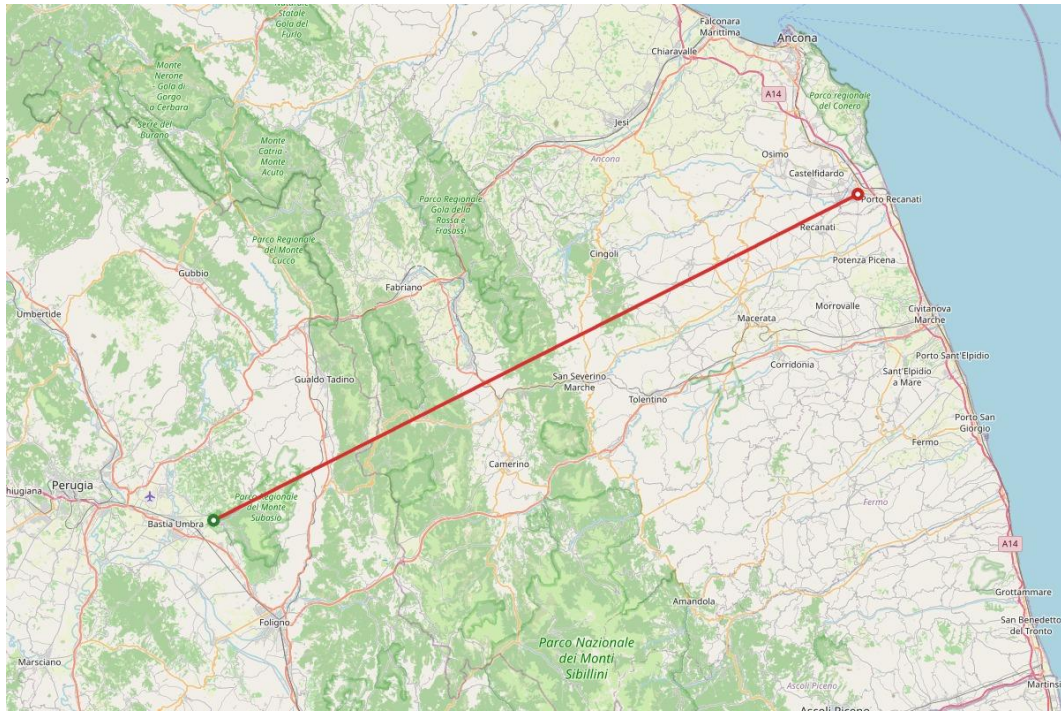

Рис. 3.5. Схема маршруту дня 4 (Ассізі - Лорето: Hotel Giotto - Hotel Pellegrino e Pace - Базиліка Санта-Каса) (розроблено автором за допомогою сервісу Google Maps [41])

День 5 включає зупинку у Ланчано (Абруццо), де в невеликій церкві Сан-Франческо з VIII століття зберігається одна з найвідоміших євхаристійних реліквій, і подальший переїзд до Барі автомагістраллю A14. Ланчано цікавий тим, що наукові дослідження реліквії, проведені у 1970-х та 1981 роках, встановили: субстанція є справжньою людською тканиною серцевого м'яза групи крові АВ - такою ж, що й на Туринській плащаниці. Загальна дистанція дня - близько 520 км з технічними зупинками; ввечері група розміщується у Hotel Adria 3* в центрі Барі.

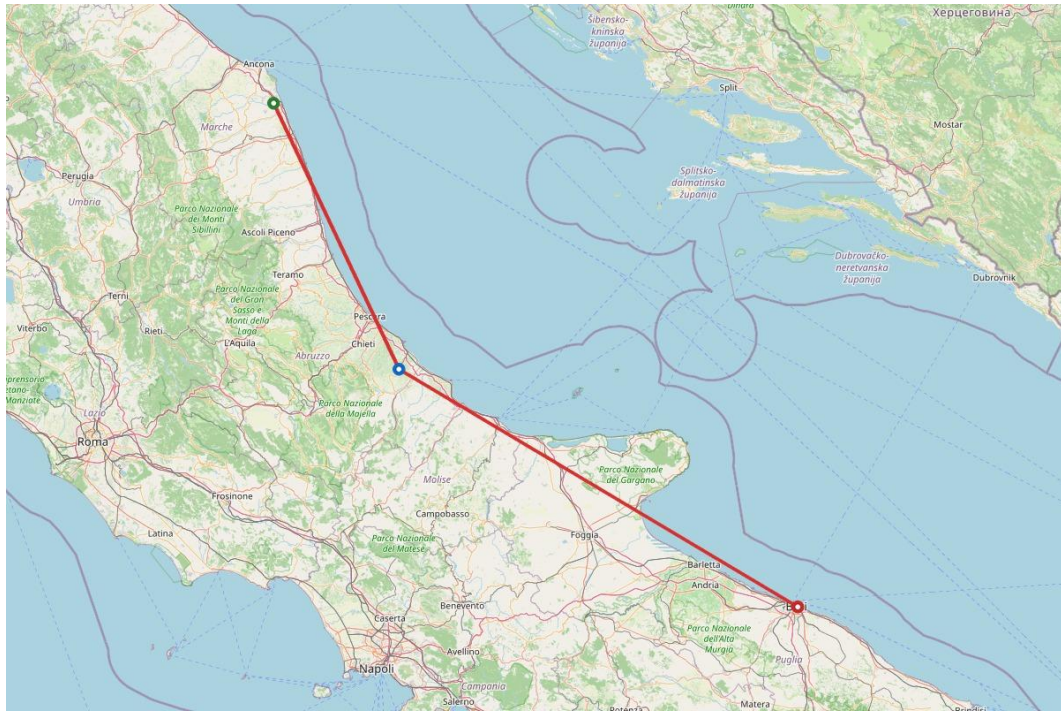

Рис. 3.6. Схема маршруту дня 5 (Лорето - Ланчано - Барі: Hotel Pellegrino e Расе - Церква Сан-Франческо у Ланчано - Hotel Adria) (розроблено автором за допомогою сервісу Google Maps [41])

День 6 повністю присвячений Барі. У Базиліці Святого Миколая, побудованій у 1087-1197 рр. спеціально для зберігання мощей, паломники мають можливість участі у православному богослужінні в нижній крипті. Мощі святого щорічно виділяють так звану «святую міру» (манну), яку паломники забирають з собою у спеціальних флаконах. Програма також охоплює кафедральний собор Сан-Сабіно (романський стиль XI-XIII ст.), середньовічне Старе місто Bari Vecchia з 40+ церквами, замок Кастелло Норманно-Свево та прощальну вечерю на набережній Lungomare Nazario Sauro.

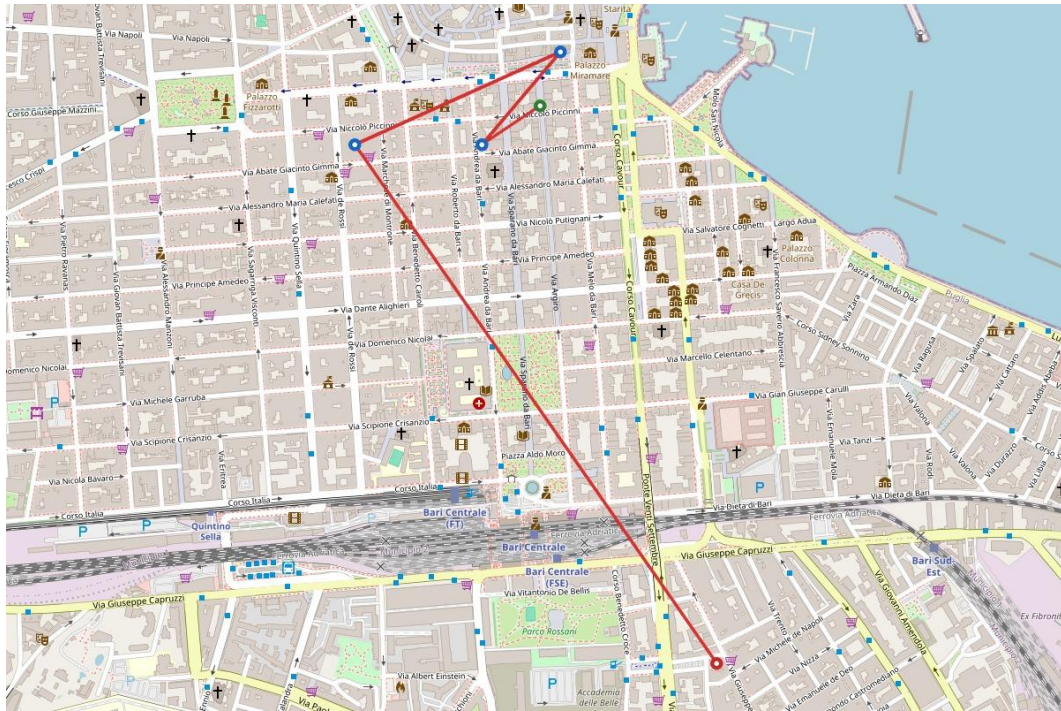

Рис. 3.7. Схема маршруту дня 6 (Бари: Hotel Adria - Базилика Св. Миколая - Кафедральний собор Сан-Сабіно - Кастелло Норманно-Свево - набережна)
(розроблено автором за допомогою сервісу Google Maps [41])

День 7 - найдовший у програмі, поєднує паломництво до Сан-Джованні-Ротондо із переїздом до Падуї. Зранку група виїжджає з Барі автомагістраллю A14 + SS89 (130 км, 1 год 30 хв) до Сан-Джованні-Ротондо, де відвідує Santuario di Padre Pio - святиню з нетлінним тілом святого Падре Піо. Далі - тривалий переїзд через всю Адріатичну Італію (A14 + A13, близько 700 км з обов'язковими перервами водія за Регламентом ЄС № 561/2006). Ввечері група прибуває до Падуї та розміщується у Casa del Pellegrino - автентичному паломницькому будинку біля Базилики Святого Антонія.

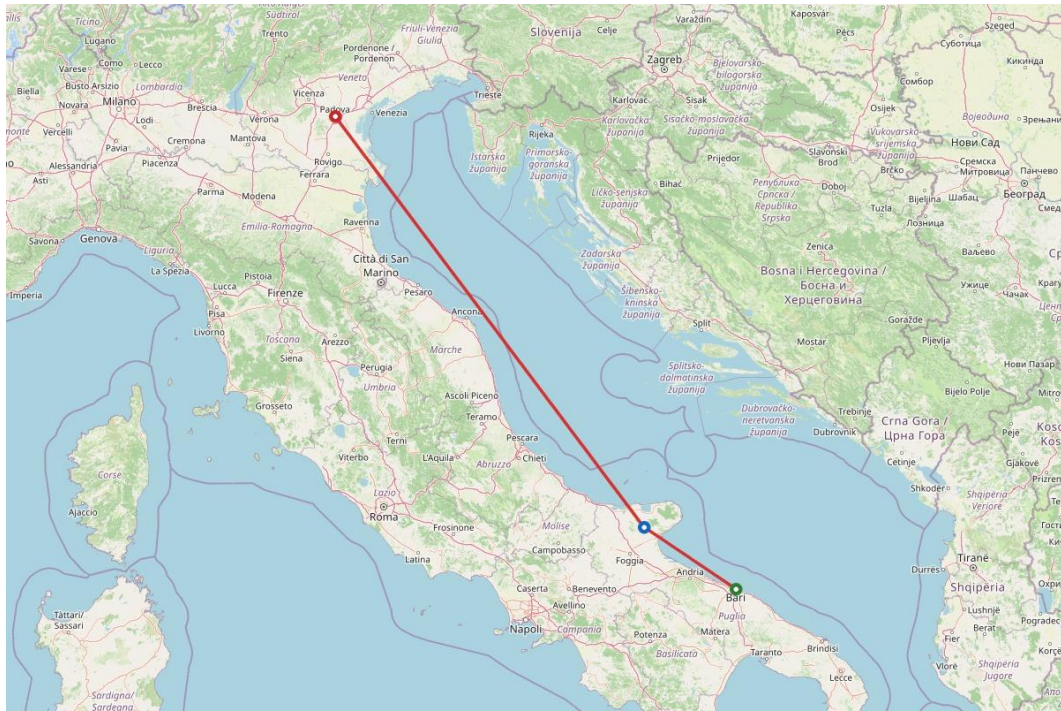

Рис. 3.8. Схема маршруту дня 7 (Бари - Сан-Джованні-Ротондо - Падуя: Hotel Adria - Santuario di Padre Pio - Casa del Pellegrino) (розроблено автором за допомогою сервісу Google Maps [41])

День 8 завершує тур. Після ранкового відвідування Базиліки Святого Антонія (нетлінні моці, включаючи язык, виявлений при ексгумації 1263 року) та Капели Скровенї з фресками Джотто (попередній запис обов'язковий, вхід 14 EUR/особа) група переїздить до Рима автомагістралями A13 + A1 (490 км, близько 5 годин). У Римі - трансфер до аеропорту Fiumicino, реєстрація на зворотний авіарейс МАУ Рим - Київ. Прибуття до «Борисполя» - близько 03:00 ранку наступної доби.

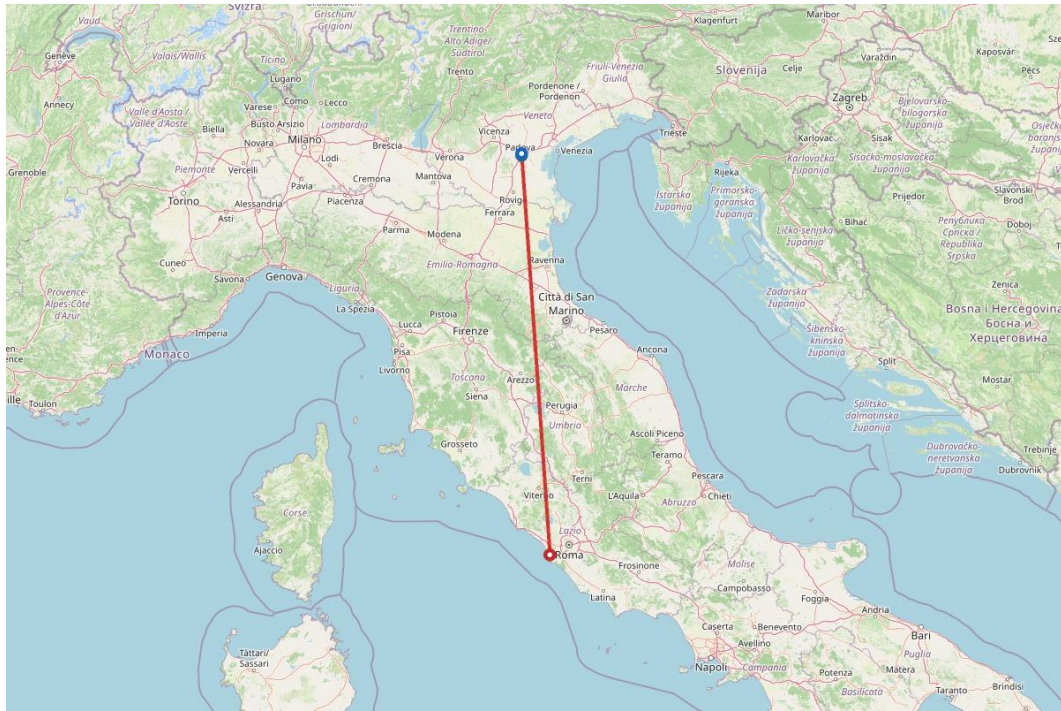

Рис. 3.9. Схема маршруту дня 8 (Падуя - Рим - Київ: Casa del Pellegrino - Базиліка Св. Антонія - Капела Скровеньї - аеропорт Fiumicino) (розроблено автором за допомогою сервісу Google Maps [41])

У вартість туру включено: авіаквитки Київ - Рим - Київ (МАУ, економ-клас); проживання в тризіркових готелях та паломницькому будинку Casa del Pellegrino у Падуї (7 ночей, двомісне розміщення); харчування (сніданок у готелі щоденно, обід та вечеря у тракторіях); транспорт по Італії - туристичний автобус Mercedes-Benz Sprinter 22+1 з італійським водієм (оператор Autonoleggio Roma); послуги ліцензованого гіда та духовного супроводу; вхідні квитки до Музеїв Ватикану та Капели Скровеньї; медичне страхування Шенгенського стандарту; туристичний збір (tassa di soggiorno).

Цільова аудиторія визначає специфічні вимоги до сервісу. Оскільки серед паломників значна частка людей старшого віку (55+), програма передбачає помірне фізичне навантаження: максимальна піша прогулянка не перевищує 3-4 км, обов'язкові перерви на відпочинок кожні 1,5-2 години, зручне взуття як обов'язкова рекомендація у пакеті передвиїзної інформації. Туристичний автобус обладнаний кондиціонером, біотуалетом, відкидними кріслами та місцем для багажу під підлогою, що важливо для довгих переїздів.

Духовний супровід є невід'ємною частиною паломницького туру. На відміну від звичайних екскурсійних турів, де гід розповідає про історію та архітектуру, у паломницькому турі духовний керівник організовує спільні молитви, пояснює релігійне значення кожної святині та допомагає паломникам підготуватися до відвідування мощей та участі у богослужіннях. Наявність духовного керівника відрізняє професійний паломницький тур від самостійної подорожі.

Кожен учасник туру отримує інформаційний пакет за 14 днів до виїзду. Пакет містить: детальну програму по днях; рекомендації щодо одягу (у базиліках заборонено відкриті плечі та коліна); контактні дані готелів та екстреної служби; інструкцію з медичного страхування; молитовник з текстами для кожної святині маршруту; короткий розмовник італійською мовою для паломників.

Транспорт по Італії забезпечується орендованим туристичним автобусом Mercedes-Benz Sprinter 22+1 (22 пасажирських місця та водій) з італійським водієм. Оператор оренди - компанія Autonoleggio Roma, що спеціалізується на групових паломницьких трансферах. Вартість оренди - 700 EUR за день з усіма страхуваннями, оплатою водія та паливом, що при 6 ходових днях дає 4 200 EUR на тур. Місткість 22 місця обрана відповідно до базової групи 20 осіб (18 туристів + керівник + духовний наставник): два резервні місця забезпечують гнучкість і не створюють надмірних витрат за порожні крісла. Загальний кілометраж маршруту складає 1 835 км. Найдовший переїзд - Барі - Сан-Джованні-Ротондо - Анкона - Падуя (близько 830 км) - припадає на день 7, тривалість компенсується зупинкою у важливій паломницькій святині та обов'язковими перервами водія відповідно до європейських норм праці водіїв (Регламент ЄС № 561/2006).

Розміщення передбачає поєднання тризіркових готелів з паломницькими будинками. Для основних міст маршруту обрано конкретні заклади. У Римі - Hotel Olympic Rome 3* (Via Properzio, 2A, район Прати, у пішохідній доступності від колонади Берніні). В Ассізі - Hotel Giotto Assisi 3*

(Via Fontebella, 41, біля Базиліки Святого Франциска). У Лорето - Hotel Pellegrino e Pace 3* (Piazza della Madonna, 51, безпосередньо навпроти Базиліки Санта-Каса). У Бари - Hotel Adria 3* (Via Luigi Zuppetta, 10, центр міста, поряд із Bari Vecchia). У Падуї - паломницький будинок Casa del Pellegrino (Via Cesarotti, 21, біля Базиліки Святого Антонія). Усі заклади мають кондиціонери та безкоштовний Wi-Fi, сніданки включено у вартість проживання.

3.2. Калькуляція вартості та економічне обґрунтування туру

Калькуляцію вартості туру «Святині Італії» виконано для базової групи 20 осіб (18 туристів + керівник групи + духовний наставник; усі розрахунки представлено саме для 20 осіб) при курсі 1 EUR = 50,80 UAH (курс НБУ на травень 2026 року). У таблиці 3.2 наведено собівартість туру на одну особу та на групу 20 осіб з деталізацією за кожною статтею витрат. Розміщення у готелях розраховано за тарифом напівпансіону (двомісний номер зі сніданком та вечерею) - це дозволяє включити дві основні прийоми їжі безпосередньо у вартість проживання. Обід розрахований окремо - за середньою ціною 14 EUR/особа у тратторії на день, відповідно до програми відвідувань. Усі статті об'єднано в одну таблицю без поділу на змінні й фіксовані, оскільки практично всі ціни є фіксованими на момент укладання угод з постачальниками послуг.

Таблиця 3.2

Розрахунок собівартості та відпускнуої ціни паломницького туру

«Святині Італії»

Стаття витрат	На 1 особу, EUR	На групу 20 осіб, EUR
Авіаквитки Київ - Рим - Київ (МАУ, економ-клас)	120	2 400

Продовження таблиці 3.2

Проживання - Hotel Olympic Rome 3* (Рим, 2 ночі × 70 EUR, напівпансіон)	140	2 800
Проживання - Hotel Giotto Assisi 3* (Ассізі, 1 ніч × 55 EUR, напівпансіон)	55	1 100
Проживання - Hotel Pellegrino e Pace 3* (Лорето, 1 ніч × 50 EUR, напівпансіон)	50	1 000
Проживання - Hotel Adria 3* (Барі, 2 ночі × 60 EUR, напівпансіон)	120	2 400
Проживання - Casa del Pellegrino (Падуя, 1 ніч × 45 EUR, напівпансіон)	45	900
Обід у трамторії (8 днів × 14 EUR/особа)	112	2 240
Послуги ліцензованого гіда (7 днів, частка на 1 особу)	60	1 200
Послуги духовного супроводу (8 днів, частка на 1 особу)	40	800
Транспорт по Італії: туристичний автобус Mercedes-Benz Sprinter 22+1 (6 днів × 700 EUR)	210	4 200
Вхідні квитки (Музеї Ватикану 20 EUR, Капела Скровеньї 14 EUR, Кастелло Норманно-Свево 7 EUR, пожертви по святинях)	60	1 200
Туристичний збір (tassa di soggiorno; 7 ночей × ~2 EUR/ніч)	15	300
Медичне страхування Шенгенського стандарту (8 днів × 1,5 EUR)	12	240
Організаційні витрати (зв'язок, документація, друк буклетів)	22	440
СОБІВАРТІСТЬ туру	1 061	21 220
Маржа туроператора (20%)	212	4 240
ВІДПУСКНА ЦІНА ТУРУ	1 273	25 460

Складено автором за даними MAY, Booking.com, Autonoleggio Roma [23],

Vatican Museums, Cappella degli Scrovegni

Загальна собівартість авторського туру на 1 особу за 8 днів становить 1 061 EUR, а на групу 20 осіб - 21 220 EUR. У національній валюті вартість туру на момент розрахунку складає 53 899 грн на 1 особу та 1 077 976 грн на групу. Маржу туроператора прийнято на рівні 20%, що є стандартним показником для спеціалізованих паломницьких турів [27] і дозволяє забезпечити прибутковість при збереженні цінової конкурентоспроможності.

Курс євро на момент розрахунку вартості туру: 1 EUR = 50,80 UAH (за даними НБУ станом на травень 2026 року).

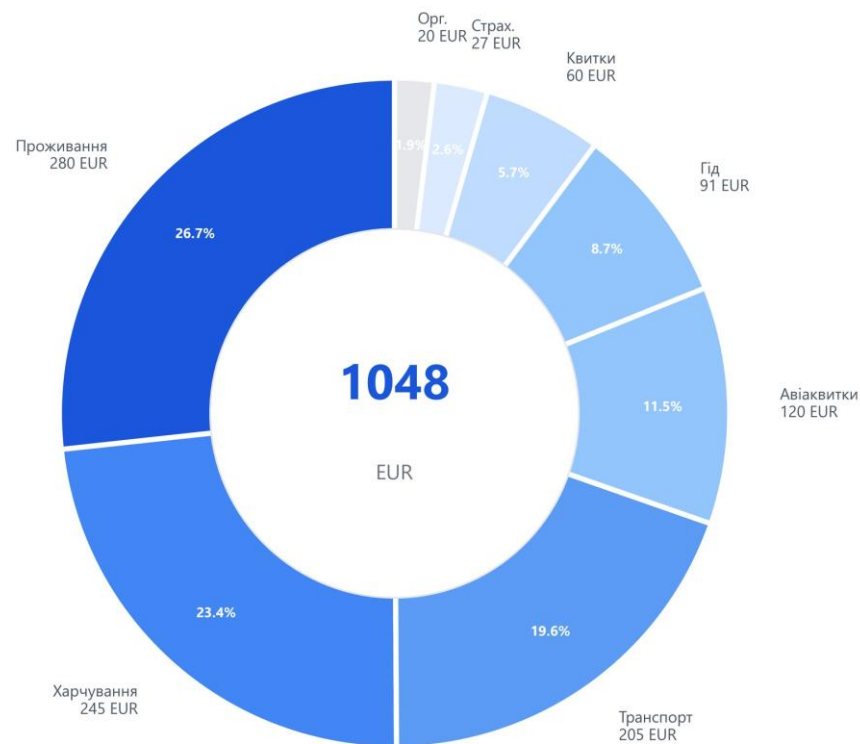

Рис. 3.10. Структура собівартості паломницького туру «Святині Італії» на 1 особу (розраховано автором)

Відпускна ціна туру складає 1 273 EUR (64 668 грн) на 1 особу або 25 460 EUR (1 293 368 грн) на групу 20 осіб. Прибуток на одну групу становить 4 240 EUR (215 392 грн) при рентабельності продажів 16,7%. Точка беззбитковості - 12 осіб: для покриття усіх витрат достатньо набрати 12 туристів із запланованих 20 осіб. Запас фінансової міцності - 8 осіб, або 40% від базової групи 20 осіб. Економічні показники наведено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Економічне обґрунтування туру «Святині Італії»

Показник	EUR	UAH
Собівартість на 1 особу	1 061	53 899
Маржа туроператора (20%)	212	10 770
ВІДПУСКНА ЦІНА ТУРУ на 1 особу	1 273	64 668
Виручка на групу (20 осіб)	25 460	1 293 368
Собівартість на групу	21 220	1 077 976
ПРИБУТОК на групу	4 240	215 392
Рентабельність продажів	16,7%	
Точка беззбитковості	12 осіб	

Розраховано автором на основі даних таблиці 3.2

Порівняння з конкурентами свідчить про конкурентоспроможність ціни. Автобусні паломницькі тури зі Львова (Автобустур, Паломницький центр УГКЦ) коштують 420-565 євро за 7-9 днів, але передбачають тривалий переїзд автобусом (15-20 годин). Авіатур, запропонований нами, суттєво економить час (переліт 2 год 45 хв замість 15-20 годин автобусом) і забезпечує вищий рівень комфорту (готелі 3* з напівпансіоном, ліцензований гід та духовний наставник), при цьому його ціна (1 273 EUR) є помірною з огляду на якість послуг.

Міжнародні аналоги (Catholic Journeys, GoCollette, Pilgrim Tours) пропонують подібні тури за 4 795-6 495 USD, що у 3-4 рази дорожче за наш продукт. Це свідчить про значний ціновий запас для виходу на міжнародний ринок та оптимальне співвідношення «якість/ціна» для українських паломників.

Таблиця 3.4

Порівняння паломницьких турів до Італії

Оператор	Маршрут	Тривалість	Ціна	Транспорт
Автобустур (Львів)	Верона-Ассізі-Барі-Падуя	7 днів	420 EUR	Автобус
Паломницький центр УГКЦ	Рим-Барі-Ассізі-Падуя	9 днів	525 EUR	Автобус
ІХТІС Тревел	Рим-Барі-Падуя	7-10 днів	400-600 EUR	Автобус

Продовження таблиці 3.4

«Святині Італії» (авторський тур)	Рим-Ассізі-Лорето-Барі-Падуя	8 днів	1 273 EUR	Авіа + автобус
Catholic Journeys (США)	Рим-Ассізі-Флоренція	11 днів	4 795 USD	Авіа + автобус
GoCollette (США)	Рим-Ассізі-Падуя-Венеція	12 днів	6 495 USD	Авіа + автобус

Складено автором за даними операторів [23; 24] станом на травень 2026 р.

Як видно з таблиці 3.4, авторський тур посідає нішу між бюджетними автобусними та преміальними міжнародними пропозиціями. Ключова конкурентна перевага авіатуру з Києва перед автобусними альтернативами зі Львова полягає не лише в економії часу (2 год 45 хв перельоту замість 15-20 годин автобусом), а й у доступності для жителів Центральної та Південної України. Для мешканців Одеси, Києва, Дніпра автобусний тур зі Львова є незручним, оскільки потребує додаткового переїзду до Львова (6-12 годин).

Річний план передбачає проведення 12 турів (щомісяця), що дозволить обслужити 240 туристів на рік з річною виручкою 305 520 EUR (18,9 млн грн) та річним прибутком 50 880 EUR (3,16 млн грн). Прогноз річних показників наведено у таблиці 3.5.

Аналіз чутливості показує стійкість бізнес-моделі. При зменшенні групи з 20 до 16 осіб (втрата 4 учасників) собівартість на 1 особу зростає з 1 061 до 1 144 EUR (+7,8%), а прибуток на групу - з 4 240 до 2 064 EUR. Навіть у цьому песимістичному сценарії тур залишається прибутковим. При збільшенні групи до 22 осіб (максимум місткості автобуса) собівартість знижується до 1 031 EUR, а прибуток на групу зростає до 5 324 EUR.

Ризики та їх мінімізація. Основні ризики проєкту охоплюють: валютний ризик (коливання курсу EUR/UAH), ризик ненаповнення групи (менше 12 осіб), геополітичний ризик (вплив війни на виїзний туризм), операційний ризик (затримки рейсів, зміни у розкладі). Для мінімізації валютного ризику ціну туру фіксують у євро, прив'язуючи гривневий еквівалент до курсу НБУ на дату оплати. Ризик ненаповнення групи

знижується через систему ранніх бронювань (знижка 5% при оплаті за 60 днів) та об'єднання малих груп з різних міст.

Прогноз грошових потоків на перший рік діяльності враховує нерівномірність попиту за місяцями. У січні-лютому та липні-серпні очікується зниження наповнюваності групи до 14-16 осіб, тому для цих періодів планується знижка 10-15%. У квітні-травні (Великодній період) та вересні-жовтні (бабине літо, оптимальна погода) очікується повна наповнюваність та можливість проведення двох турів на місяць.

Таблиця 3.5

Прогнозні річні показники діяльності

Показник	Значення
Кількість турів на рік	12
Кількість туристів на рік	240 осіб
Річна виручка	305 520 EUR (15 520 тис. грн)
Річні витрати	254 640 EUR (12 936 тис. грн)
Річний прибуток	50 880 EUR (2 585 тис. грн)
Рентабельність продажів	16,7%

Розраховано автором на основі даних таблиць 3.2-3.3

3.3. Стратегія просування паломницького туру «Святині Італії»

Просування паломницького туру потребує специфічного підходу, відмінного від просування масових туристичних продуктів. Цільова аудиторія паломницьких турів характеризується високою лояльністю, сильною мотивацією та схильністю до рекомендацій у межах релігійних громад. Тому стратегія просування повинна поєднувати цифрові інструменти з роботою через церковні канали.

Цільова аудиторія туру «Святині Італії» включає чотири основні сегменти. Перший і найбільший сегмент: православні та греко-католицькі віруючі 40-65 років, які прагнуть відвідати мощі Святого Миколая у Барі та побувати у Ватикані. Другий сегмент: активні католики 30-55 років,

зацікавлені у відвідуванні святинь Ассізі, Лорето та Падуї. Третій сегмент: представники української діаспори в Італії (425 тис. осіб), для яких приїзд родичів може стати приводом для спільної паломницької подорожі. Четвертий сегмент: культурно-орієнтовані туристи 25-45 років, для яких паломницький тур є формою поглибленого знайомства з Італією.

Таблиця 3.6

SWOT-аналіз паломницького туру «Святині Італії» (частина 1)

Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
Унікальна концентрація святинь (900+)	Високі авіаціни з Одеси
5 центрів різних конфесій	Відсутність прямих рейсів
Розвинена транспортна мережа	Сезонність (літо = спека)
Безвізовий режим для українців	Конкуренція з боку Ізраїлю
Велика українська діаспора (425 тис.)	Мовний бар'єр (італійська)
Безкоштовний вхід до базилік	Немає україномовних гідів

Складено автором за результатами SWOT-аналізу

Таблиця 3.7

SWOT-аналіз паломницького туру «Святині Італії» (частина 2)

Можливості (O)	Загрози (T)
Ювілейний рік 2025 (+33 млн)	Війна в Україні (безпека)
Зростання ринку 15,6% CAGR	Інфляція, зростання цін
Лоукост-рейси через Румунію	Візові зміни (ETIAS з 2027)
Тренд slow / spiritual tourism	Перенасичення Рима туристами
Цифровізація бронювання	Нестабільний курс EUR/UAH
Партнерство з церковними громадами	Конкуренція автобусних турів зі Львова

Складено автором за результатами SWOT-аналізу

На основі SWOT-аналізу визначено ключові стратегічні пріоритети просування. Сильні сторони (унікальна концентрація святинь, міжконфесійний характер, безвізовий режим) слід активно використовувати у рекламних повідомленнях. Слабкі сторони (відсутність прямих рейсів з Одеси, високі ціни порівняно з автобусними турами) необхідно компенсувати акцентом на економії часу та комфорті.

Стратегія просування складається з чотирьох напрямків.

Перший напрямок: цифровий маркетинг (70% бюджету). Включає таргетовану рекламу в Instagram та Facebook з геотаргетингом на Одеську, Київську, Львівську області та міста-мільйонники. Ключові слова для Google Ads: "паломництво Італія", "моці Святого Миколая Барі", "тур Ватикан з

України". SEO-оптимізація сайту туроператора під запити "паломницький тур Італія ціна" та суміжні.

Другий напрямок: партнерства з релігійними організаціями. Презентації при парафіях УГКЦ, ПЦУ та римо-католицьких громадах Одеси та Києва. Співпраця з Патріаршим паломницьким центром УГКЦ, який має досвід організації паломництв до Рима. Домовленості з МАУ або WizzAir про групові тарифи.

Третій напрямок: контент-маркетинг. Створення блогу "Святині Італії" з серією статей про кожен паломницький центр. YouTube-канал з відеооглядами маршруту, інтерв'ю з паломниками-попередниками. Email-розсилка по базі потенційних клієнтів з анонсами дат турів і ранніх знижок.

Четвертий напрямок: офлайн-канали (30% бюджету). Участь у туристичній виставці UITT (Київ) та регіональних виставках. Друковані буклети у паломницьких центрах, церковних крамницях та при парафіях. Презентації при громадах з показом фото- та відеоматеріалів.

Рис. 3.11. Стратегія просування паломницького туру «Святині Італії»
(розроблено автором)

Бюджет просування на перший рік

Канал	Бюджет, EUR/міс	Бюджет, EUR/рік	Очікуваний ефект
Facebook / Instagram Ads	200	2 400	50-80 лідів/міс
Google Ads	150	1 800	30-50 лідів/міс
SEO-оптимізація сайту	100	1 200	Органічний трафік
Друковані буклети (1000 шт.)	—	500	Охоплення громад
Участь у UITT	—	800	B2B контакти
YouTube-відео (6 шт./рік)	—	600	Довіра, впізнаваність
Email-маркетинг	30	360	Утримання клієнтів
РАЗОМ	480	7 660	

Складено автором за результатами власних розрахунків

Загальний річний бюджет просування складає 7 660 EUR (389 тис. грн), що становить 2,3% від планової виручки і знаходиться в межах галузевої норми (2-5% для спеціалізованих турів). Основні витрати припадають на цифрові канали (Facebook/Instagram Ads та Google Ads), які забезпечують найвищу конверсію для спеціалізованих туристичних продуктів.

Очікувані результати просування: вихід на 80-120 лідів на місяць через цифрові канали та 20-30 лідів через офлайн-канали. При конверсії 15-20% (характерній для паломницького сегменту) це дозволить набирати по 14-20 туристів щомісяця, що відповідає плановій наповнюваності групи 20 осіб.

Ключовим елементом стратегії є сезонне планування. Оптимальні місяці для паломницьких турів до Італії: березень-травень та вересень-листопад. У літній період (червень-серпень) температура у Римі та Барі сягає 35-40°C, що ускладнює тривалі піші екскурсії. Взимку (грудень-лютий) короткий світловий день обмежує програму. Тому з 12 планових турів 8 рекомендовано проводити у "комфортні" місяці, а 4 тури (літо + зима) пропонувати зі знижкою 10-15% для стимулювання попиту.

Окремим елементом стратегії є програма лояльності. Паломницький туризм характеризується високим рівнем повторних покупок: паломники, задоволені першою подорожжю, часто повертаються до тих самих святинь

або обирають нові маршрути у того ж оператора. Для стимулювання повторних покупок пропонується: знижка 10% на другий тур для клієнта; бонус "приведи друга" (знижка 5% для обох); спеціальні тематичні тури для постійних клієнтів (наприклад, "Святий Миколай у Барі: свято перенесення мощей 9 травня").

Рекомендації щодо УТП (унікальної торговельної пропозиції) туру. Головні конкурентні переваги туру «Святині Італії», які необхідно акцентувати у рекламних матеріалах: міжконфесійний маршрут (єдиний тур з України, що включає і Ватикан, і православний Барі в одній програмі); авіаперельот замість тривалого автобусного переїзду; невелика група (20 осіб) на відміну від масових автобусних турів (45-50 осіб); духовний супровід протягом усього маршруту; паломницький сертифікат за підсумками подорожі.

Тимчасові та ситуативні фактори також мають бути враховані у маркетинговій стратегії. Ювілейні роки (наступний після 2025 буде у 2050 році, але позачергові можуть бути оголошені Папою) створюють різке зростання попиту. Канонізації нових святих (наприклад, Карла Акутіса у 2025 році) привертають увагу ЗМІ та збільшують цікавість до відповідних місць. Великодній та Різдвяний періоди є пік-сезонами для паломницького туризму, і рекламні кампанії мають стартувати за 2-3 місяці до цих дат.

Партнерство з українською діаспорою в Італії (425 тис. осіб) може стати додатковим каналом просування. Українські громади в Римі, Падуї, Барі та Мілані мають церковні парафії, школи та асоціації. Співпраця з ними дозволить організувати зустрічі паломницьких груп з представниками діаспори, що збагатить програму туру та створить додаткову мотивацію для подорожі.

Для оцінки ефективності маркетингових заходів пропонується використовувати такі КРІ: кількість вхідних звернень (лідів) на місяць; конверсія з ліда у бронювання (цільовий показник 15-20%); середній чек (цільовий 1 273 EUR); коефіцієнт повторних покупок (цільовий 25%

протягом 2 років); Net Promoter Score за результатами опитування після туру (цільовий 70 і вище).

Висновки до 3 розділу

У третьому розділі розроблено авторський паломницький тур «Святині Італії» тривалістю 8 днів / 7 ночей для групи 20 осіб. Маршрут охоплює 5 паломницьких центрів (Рим, Ассізі, Лорето, Барі, Падуя) та 12 ключових святинь загальною протяжністю 1 835 км.

Калькуляція вартості показала, що собівартість туру на 1 особу становить 1 061 EUR (53 899 грн), а відпускна ціна з маржею туроператора 20% - 1 273 EUR (64 668 грн). Прибуток на одну групу складає 4 240 EUR (215 392 грн), рентабельність продажів - 16,7%, точка беззбитковості - 12 осіб. Річний план (12 турів, 240 туристів) передбачає прибуток 50 880 EUR (2,585 млн грн) при річній виручці 305 520 EUR (15,52 млн грн).

Стратегія просування побудована на поєднанні цифрового маркетингу (70% бюджету) та роботи через релігійні громади (30%). Річний бюджет просування 7 660 EUR (2,3% від виручки) забезпечує 100-150 лідів на місяць при конверсії 15-20%.

Порівняння з конкурентами підтвердило конкурентоспроможність продукту: ціна авторського туру помірно перевищує автобусні тури зі Львова (420-565 EUR), але забезпечує значно вищий рівень комфорту та економію часу (переліт 2 год 45 хв замість 15-20 годин у дорозі), і у 3-4 рази дешевша за міжнародні аналоги (4 795-6 495 USD).

Головною ідеєю авторського туру «Святині Італії» є створення міжконфесійного паломницького продукту, який вперше на українському ринку поєднує в одній програмі провідні католицькі святині (Ватикан, Ассізі, Лорето, Падуя) та головну православну святиню Італії (Базиліка Святого

Миколая Чудотворця у Барі). Така структура маршруту відповідає реальній конфесійній різноманітності українських паломників - греко-католиків, православних та римо-католиків - і дозволяє об'єднувати у складі однієї групи представників різних деномінацій. Під час туру кожен паломник отримує не лише змогу торкнутися найважливіших християнських реліквій (мощі Святих Петра, Франциска, Клари, Антонія, Миколая, Падре Піо; Святий Дім у Лорето; Євхаристійне чудо у Ланчано), а й цілісний духовно-культурний досвід, побудований на щоденному супроводі ліцензованого гіда та духовного наставника, спільних молитвах і участі у богослужіннях. Таким чином, тур є не просто туристичним продуктом - це інструмент укріплення віри, культурного діалогу між конфесіями та підтримки традиції українського паломництва, що формувалася століттями.

ВИСНОВКИ

У ході виконання даної кваліфікаційної роботи бакалавра здійснено комплексне дослідження паломницького туризму як одного з найдинамічніших напрямів сучасного світового туристичного ринку. Паломницький туризм - особливий вид туристичної діяльності, що поєднує духовну мотивацію подорожуючих із культурно-пізнавальною та оздоровчою функціями туризму, формуючи унікальний продукт на перетині сакрального й світського досвіду. У ХХІ столітті, попри загальну секуляризацію суспільства, попит на паломницькі подорожі стабільно зростає: щорічно понад 300 мільйонів осіб відвідують релігійні святині по всьому світу, а глобальний ринок релігійного туризму перевищив 286 млрд доларів США у 2024 році. Україна - як держава з тисячолітньою християнською традицією та чисельною діаспорою у країнах Західної Європи - потребує власних якісних паломницьких турпродуктів, які поєднують вірність духовним традиціям зі сучасним європейським рівнем сервісу. Розроблений у даній роботі тур «Святині Італії» є практичною відповіддю на цей запит. За результатами проведеного дослідження сформульовано наступні основні висновки.

Актуальність теми полягає у наявності зростаючого попиту на паломницькі подорожі серед українських віруючих різних конфесій, відсутності спеціалізованих авторських турів з України, орієнтованих саме на паломницький, а не на загально-екскурсійний формат, а також у потребі наукового обґрунтування економічної доцільності таких туристичних продуктів. Ювілейний рік 2025 та стабільне зростання сегменту створили унікальні умови для виходу на цей ринок.

У другому розділі проведено комплексний аналіз туристично-паломницького потенціалу Італії. Встановлено, що Італія є безперечним лідером європейського паломницького туризму: на її території зосереджено

понад 900 християнських святинь, серед яких 5 ключових центрів - Рим/Ватикан, Ассізі, Лорето, Падуя та Барі - сукупно приймають понад 36 млн паломників щорічно. Деталізовано характеристику кожного з центрів (місткість, час відвідування, ключові об'єкти, статистика паломників). Охарактеризовано транспортну, готельну та сервісну інфраструктуру, що обслуговує паломницькі потоки. Окрему увагу приділено українсько-італійським туристичним зв'язкам та ролі української діаспори (425 тис. осіб) у формуванні попиту на паломницькі подорожі до Італії.

У третьому розділі розроблено авторський паломницький тур «Святині Італії» - комплексний турпродукт тривалістю 8 днів / 7 ночей для групи 20 осіб (18 туристів + керівник + духовний наставник). Маршрут охоплює 5 паломницьких центрів та 12 ключових святинь, загальна протяжність 1 835 км. Виконано деталізовану калькуляцію собівартості за статтями витрат, в якій ціни проживання розраховано окремо за кожним з 5 готелів напівпансіонного типу (готелі 3* у Римі, Ассізі, Лорето, Барі та паломницький будинок Casa del Pellegrino у Падуї); собівартість на 1 особу - 1 061 EUR, відпускна ціна - 1 273 EUR (64 668 грн). Прибуток на групу - 4 240 EUR, рентабельність - 16,7%, точка беззбитковості - 12 осіб. Розроблено стратегію просування з поділом бюджету між цифровими (70%) та офлайн-каналами (30%) на загальну суму 7 660 EUR/рік.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному поєднанні трьох рівнів аналізу: теоретичного (систематизація типологій та класифікацій), аналітичного (характеристика 5 паломницьких центрів із кількісними показниками за 2024-2025 роки) та проєктного (авторська програма туру з детальною калькуляцією та маркетинговою стратегією). Особливістю розробленого продукту є міжконфесійний характер маршруту, який поєднує католицькі святині (Ватикан, Ассізі, Лорето, Падуя) із православною (Базиліка Святого Миколая у Барі), що відсутнє в наявних на українському ринку туристичних пропозиціях.

Отримані результати можуть бути використані: туроператорами Одеського регіону та інших міст України - для безпосереднього впровадження розробленого туру; релігійними організаціями та паломницькими центрами УГКЦ і ПЦУ - для організації групових подорожей; навчальними закладами туристичного профілю - для оновлення дисциплін «Організація екскурсійної діяльності», «Спеціалізовані види туризму»; науковими установами - як основа для подальших досліджень паломницького туризму в Україні.

Апробацію результатів дослідження здійснено під час участі автора у Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток туристичного бізнесу та рекреації», що відбулася в ОНТУ 15-16 квітня 2026 року. Тези доповіді «Роль Італії як світового центру християнського паломництва» опубліковано у збірнику матеріалів конференції (секція 5 «Глобалізація та міжнародний досвід»).

Таким чином, мета кваліфікаційної роботи - розробити та обґрунтувати програму авторського паломницького туру до Італії з визначенням його вартості та стратегії просування - досягнута повністю. Усі поставлені завдання виконано. Поєднання багатой релігійної спадщини Італії, розвиненої туристичної інфраструктури, безвізового режиму та зростаючого глобального попиту на духовні подорожі створює сприятливі умови для розвитку паломницького напрямку. Розроблений тур «Святині Італії» є практичним інструментом для реалізації цього потенціалу й готовий до впровадження українськими туроператорами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. UNWTO World Tourism Barometer. Madrid : World Tourism Organization, 2025. URL: <https://www.unwto.org/tourism-statistics> (дата звернення: 15.03.2026).
2. Vatican News. Jubilee Year 2025 : official statistics. 2026. URL: <https://www.vaticannews.va/> (дата звернення: 10.03.2026).
3. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР (зі змінами станом на 15.11.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр> (дата звернення: 18.02.2026).
4. Grand View Research. Religious Tourism Market Size, Share & Trends Report, 2024-2030. URL: <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/religious-tourism-market-report> (дата звернення: 12.03.2026).
5. Любіцева О. О., Романчук С. П. Паломництво та релігійний туризм : навч. посіб. Київ : Альтерпрес, 2011. 416 с.
6. Мальська М. П., Антонюк Н. В. Міжнародний туризм і сфера послуг : підручник. Київ : Знання, 2008. 661 с.
7. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні : навч. посіб. Чернівці : Книги-XXI, 2003. 300 с.
8. Бабкін О. В. Спеціальні види туризму. Ростов-на-Дону : Фенікс, 2008. 252 с.
9. Smith V. L. Introduction : the quest in guest. Annals of Tourism Research. 1992. Vol. 19, No. 1. P. 1-17.
10. Божук Т. І. Класифікація релігійного туризму. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/bozhuk5.htm (дата звернення: 05.03.2026).
11. Dataintel. Pilgrimage Tourism Market Report, 2025-2033. URL: <https://dataintel.com/report/pilgrimage-tourism-market> (дата звернення: 10.03.2026).
12. Follow the Camino. Camino de Santiago Statistics 2024. URL: <https://followthecamino.com/en/camino-de-santiago-statistics-2024/> (дата звернення: 08.03.2026).

13. European Association of the Via Francigena (EAVF). Via Francigena in 2024 : numbers and estimates. URL: <https://www.viefrancigene.org/> (дата звернення: 10.03.2026).
14. Nolan M. L., Nolan S. Christian Pilgrimage in Modern Western Europe. Chapel Hill : University of North Carolina Press, 1989. 422 p.
15. Про затвердження Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності : Постанова КМУ від 11.11.2015 р. № 991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/991-2015-п> (дата звернення: 20.02.2026).
16. Про Єдиний туристичний реєстр : Постанова КМУ від 28.06.2024 р. № 754. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/754-2024-п> (дата звернення: 25.02.2026).
17. ДСТУ 28681.3-95. Туристсько-екскурсійне обслуговування. Вимоги із забезпечення безпеки туристів і екскурсантів. Київ : Держстандарт України, 1995. 17 с.
18. ETIAS for Ukrainian Citizens. 2025. URL: <https://etias.com/etias-requirements/etias-for-ukrainian-citizens> (дата звернення: 01.03.2026).
19. Rome Reports. Assisi draws record number of pilgrims in 2024. 2025. URL: <https://www.romereports.com/> (дата звернення: 15.03.2026).
20. 206 Tours. Basilica of Saint Anthony of Padua : pilgrimage facts. URL: <https://www.206tours.com/> (дата звернення: 12.03.2026).
21. Pilgrimaps. Basilica of Saint Nicholas in Bari. URL: <https://www.pilgrimaps.com/basilica-of-saint-nicholas-in-bari/> (дата звернення: 08.03.2026).
22. Italia.it. Sanctuary of Loreto. URL: <https://www.italia.it/en/marche/things-to-do/sanctuary-of-loreto> (дата звернення: 10.03.2026).
23. Autonoleggio Roma. Туристичний автобус Mercedes-Benz Sprinter 22+1 - групова оренда. URL: <https://www.autonoleggio-roma.com/> (дата звернення: 18.03.2026).

24. Автобустур (Львів). Паломництво святинями Італії - програма-конкурент, використана у порівняльному аналізі (Таблиця 3.4). URL: <https://avtobustour.com/> (дата звернення: 20.03.2026).
25. Casa del Pellegrino Padova. URL: <https://www.casadelpellegrino.com/> (дата звернення: 12.03.2026).
26. Cammini d'Italia. Open Walks 2025. URL: <https://camminiditalia.org/> (дата звернення: 15.03.2026).
27. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2016. 178 с.
28. Миронов Ю. Б. Цифровізація сфери туризму як актуальний тренд сучасності. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/myronov91.htm (дата звернення: 10.03.2026).
29. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року : Розпорядження КМУ від 16.03.2017 р. № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-p> (дата звернення: 01.03.2026).
30. Державне агентство розвитку туризму України. URL: <https://www.tourism.gov.ua/> (дата звернення: 05.03.2026).
31. Лебедева В. В. Сучасні тенденції розвитку міжнародного туризму в умовах глобальних викликів. Інфраструктура ринку. 2024. № 78. С. 142-149. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/78-2024> (дата звернення: 22.03.2026).
32. Лебедева В. В., Трішін Ф. А. Розвиток спеціалізованих видів туризму в Південному регіоні України : виклики та перспективи. Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток туристичного бізнесу та рекреації» (Одеса, 15-16 квітня 2026 р.). Одеса : ОНТУ, 2026. С. 8-11. URL: https://ontu.edu.ua/download/konfi/2025/Abstracts-development_tourism_business-25.pdf (дата звернення: 22.03.2026).
33. Wikimedia Commons : Basilica di San Pietro, Vatican City. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Saint_Peter%27s_Basilica (дата звернення: 12.04.2026).

34. Wikimedia Commons : Basilica di San Francesco d'Assisi. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Basilica_of_San_Francesco_d%27Assisi (дата звернення: 12.04.2026).
35. Wikimedia Commons : Basilica della Santa Casa, Loreto. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Basilica_della_Santa_Casa (дата звернення: 12.04.2026).
36. Wikimedia Commons : Basilica di Sant'Antonio da Padova. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Basilica_of_Saint_Anthony_of_Padua (дата звернення: 12.04.2026).
37. Wikimedia Commons : Basilica di San Nicola, Bari. URL: [https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Basilica_di_San_Nicola_\(Bari\)](https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Basilica_di_San_Nicola_(Bari)) (дата звернення: 12.04.2026).
38. OpenStreetMap : Italy - карти основних паломницьких центрів та маршрутів. URL: <https://www.openstreetmap.org/relation/365331> (дата звернення: 15.04.2026).
39. ENIT - Italian National Tourism Agency. Statistical reports on tourism flows. URL: <https://www.enit.it/en> (дата звернення: 18.03.2026).
40. Rome Reports - News from Rome and the Vatican. Statistics on Assisi and Italian shrines. URL: <https://www.romereports.com/> (дата звернення: 15.03.2026).
41. Google Maps : Інтерактивні карти маршрутів паломницького туру «Святині Італії» за днями (схеми Рис. 3.2 - 3.9). URL: <https://www.google.com/maps> (дата звернення: 20.05.2026).
42. Спеціалізований туризм : навч. посіб. у 3-х ч. Ч. 1 / Н. А. Добрянська, С. Г. Ярмоменко, С. С. Шекера та ін. ; Одес. нац. технол. ун-т. Одеса, 2024. 160 с.
43. Спеціалізований туризм : навч. посіб. у 3-х ч. Ч. 2 / Н. А. Добрянська, Ф. А. Трішин, І. С. Калмикова та ін. ; Одес. нац. технол. ун-т. Одеса, 2024. 254 с.

44. Добрянська Н. А., Саркісян Г. О., Крупіца І. В., Бирка К. Аналіз міжнародного ринку еотуристичних послуг. Food Industry Economics. 2022. Т. 14, № 1. С. 80-85. DOI: 10.15673/фіе.v14i1.2271.

45. Добрянська Н. А., Лебедева В. В., Крупіца І. В., Черноусова С. С. Аналіз ресурсного забезпечення оздоровчо-лікувальних туристичних дестинацій для дітей в умовах нестабільної геополітичної ситуації. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2022. Т. 7, № 3.

ДОДАТКИ

Наукова праця

кафедра
туристичного
бізнесу та
рекреації
ОНТУ

Матеріали

II Міжнародної науково практичної
конференції молодих вчених та здобувачів
вищої освіти

“Розвиток туристичного бізнесу та
рекреації: досвід, сучасні виклики та
майбутні орієнтири”

Міжнародні партнери з Молдови, Румунії, Болгарії, Польщі

15–16 квітня 2026

Робочі мови:

українська, англійська

м. Одеса, вул. Змієнка 1/3

konferenz.dep.tour.ontu@gmail.com

www.tourism.ontu.edu.ua

СЕКЦІЯ 5 ГЛОБАЛІЗАЦІЯ, ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД У РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ	
<i>Василик О.В.</i> Дослідження потенціалу м. Болград для організації еногастрономічних турів.....	154
<i>Карагодіна М.О.</i> Роль Італії як світового центру християнського паломництва.....	156
<i>Купріянова Т.В.</i> Феномен Overtourism у м. Барселоні: виклики та інструменти сталого управління міжнародними туристичними потоками.....	158
<i>Куценко М.О.</i> Міжнародний туризм як фактор структурної трансформації готельного сектору острова Крит.....	160
<i>Лебедєв Ж.В.</i> Гастрономічні особливості Франції як чинник розвитку міжнародного туризму.....	162
<i>Михайлістий М.В., Курченко Д.С.</i> Європейський досвід відновлення туризму в повоєнний період та його значення для України.....	164
<i>Саяніна О.С.</i> Глобалізація як чинник підвищення конкурентоспроможності національного туристичного продукту.....	166
<i>Санкевич К.О.</i> Глобальні тенденції спортивного туризму та їх вплив на розвиток міста Слівен (Болгарія).....	168
<i>Ткаченко Д.П.</i> Винні архітектури як привабливі туристичні локації у винному туризмі.....	169

<i>Тодорова С.М.</i> Розвиток еногастрономічного туризму в системі міжнародного позиціонування туристичних дестинацій.....	171
<i>Турченко К.О.</i> Туристичний потенціал Словаччини для організації гастрономічних турів.....	173
<i>Шліхар В.О.</i> Китай як глобальний центр ділового туризму: інституційні механізми та можливості імплементації досвіду в Україні...	175

РОЛЬ ІТАЛІЇ ЯК СВІТОВОГО ЦЕНТРУ ХРИСТИЯНСЬКОГО ПАЛОМНИЦТВА

**Карагодіна М.О., спец. 242 «Туризм», СВО «Бакалавр»
 Одеський національний технологічний університет, м. Одеса, Україна**

Італія займає унікальне місце серед паломницьких дестинацій світу. На її території зосереджено понад 900 християнських святинь, включаючи Ватикан, який є духовним центром для 1,3 млрд католиків планети [1]. Жодна інша європейська країна не має такої концентрації релігійних об'єктів, визнаних одночасно православною, католицькою та протестантською традиціями. Щорічно Італію відвідують близько 40 млн паломників та релігійних туристів, і ця цифра продовжує зростати, особливо після оголошення Ватиканом Ювілейного року 2025 (Jubilee 2025).

Формування Італії як паломницького центру розпочалося ще у перші століття християнства. Рим став місцем мучеництва апостолів Петра і Павла, і вже з IV століття, після Міланського едикту 313 року, сюди потягнулися пілігрими з усієї Європи. Імператор Костянтин збудував першу базиліку над могилою апостола Петра, яка пізніше перетворилася на сучасну Базиліку Святого Петра у Ватикані. У Середньовіччі склався маршрут Via Francigena, що з'єднував Кентербері з Римом через Францію та Альпи. Цей шлях протяжністю близько 1800 км використовували тисячі паломників щороку. У 2019 році Рада Європи включила Via Francigena до переліку Великих культурних маршрутів, і сьогодні він переживає відродження: щороку його проходять понад 50 тис. пілігримів пішки або на велосипеді [2].

Окрім Рима, Італія має низку паломницьких центрів з власною специфікою. Ассізі в Умбрії приваблює послідовників Святого Франциска, засновника ордену францисканців. Базиліка Святого Франциска, зведена у XIII столітті, внесена до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО і приймає до 6 млн відвідувачів на рік. Падуя у регіоні Венето відома Базилікою Святого Антонія, до якої щорічно приїжджають близько 6,5 млн паломників, що робить її одним з найвідвідуваніших релігійних об'єктів Європи [2].

Для православних паломників з України та інших країн Східної Європи особливе значення має місто Барі на півдні Італії. Саме тут, у Базиліці Святого Миколая, з 1087 року зберігаються мощі Святого Миколая Чудотворця, перевезені з Мир Лікійських (сучасна Туреччина). Історія перенесення мощей пов'язана з бажанням барійських купців зберегти святиню від сельджуцького завоювання. Щотижня у крипті базиліки проводяться православні богослужіння, що є унікальним явищем для католицької Італії. Мощі виділяють так звану «святую міру» (манну), яку паломники забирають з собою. Щороку 9 травня у Барі відзначають свято перенесення мощей, і в цей день місто приймає тисячі паломників з України, Росії, Греції, Сербії. Барі фактично є точкою перетину православної та католицької традицій на території Західної Європи. Окремо слід згадати Лорето в регіоні Марке, де за переказом зберігається Святий Дім Богородиці, перенесений з Назарету у XIII столітті. Базиліка Санта-Каса-ді-Лорето є однією з найвідвідуваніших католицьких святинь, яку щорічно відвідують близько 4 млн паломників. Місто також відоме як покровитель авіаторів, і до базиліки часто приїжджають пілоти та члени екіпажів.

Інфраструктура паломницького туризму в Італії розвинена значно краще, ніж у більшості європейських країн. У кожному великому паломницькому центрі функціонують спеціалізовані готелі для пілігримів (Casa del Pellegrino), де вартість проживання на 30-40% нижча за звичайні тризіркові готелі. Ватикан має структуру Ufficio Pellegrinaggi, яка координує прийом груп, забезпечує квитки на папські аудієнції та організовує богослужіння у головних базиліках. Транспортна мережа Trenitalia та FlixBus з'єднує паломницькі центри

між собою, дозволяючи переїжджати з Рима до Ассізі за 2 години, до Падуї за 3,5 години, до Барі за 4 години [3].

Італія також активно просуває паломницький туризм на державному рівні. Міністерство туризму Італії реалізує програму «Cammini d'Italia», що об'єднує 41 історичний паломницький маршрут загальною протяжністю понад 8000 км. Ця програма включає маркування стежок, створення інфраструктури (притулки, інформаційні точки) та цифрову платформу для планування маршрутів. Паломницький туризм розглядається як інструмент розвитку внутрішніх регіонів Італії, які мають релігійну спадщину, але залишаються поза основними туристичними потоками. Варто зазначити роль Ватикану як організатора масових паломницьких подій. Папські аудієнції щосереди збирають на площі Святого Петра від 15 до 80 тис. осіб. Канонізації та беатифікації перетворюються на події планетарного масштабу: канонізація Івана Павла II у 2014 році зібрала понад 800 тис. паломників. Ювілейний рік 2025 за прогнозами приверне до Рима додатково 30-35 млн відвідувачів.

Для українського ринку паломницький напрямок до Італії є перспективним, проте недостатньо розвиненим. Більшість українських паломників їздять до Італії самостійно або через церковні громади, без участі професійних туроператорів. Згідно з Законом України «Про туризм» [4], турагентства мають право формувати спеціалізовані паломницькі програми, що відкриває можливості для створення якісного туристичного продукту з комплексним обслуговуванням: організацією перельоту, проживання, трансферів, екскурсійного супроводу та допомогою з візовим оформленням. Розвиток лоукост-авіасполучення (Ryanair, WizzAir) між Україною та Італією робить паломницькі подорожі фінансово доступними для широкого кола вірян.

Серед сучасних тенденцій паломницького туризму в Італії можна виділити зростання інтересу до пішого паломництва (Cammino di San Francesco, Cammino di Sant'Antonio), розвиток цифрових сервісів для планування поїздок (мобільні додатки з картами маршрутів, QR-коди у храмах з інформацією про святиню), а також інтеграцію паломницького та гастрономічного туризму, коли духовні подорожі поєднуються зі знайомством з місцевою кухнею та виноробством регіонів Умбрія, Апулія, Лаціо.

Отже, Італія поєднує унікальну релігійну спадщину, розвинену паломницьку інфраструктуру та активну державну підтримку цього виду туризму. Наявність святинь, значущих для різних конфесій, робить її привабливою для паломників з усього світу. Для українських туристичних підприємств освоєння цього напрямку може стати перспективною нішею, особливо з огляду на значну українську діаспору в Італії та зростаючий інтерес до духовних подорожей серед вірян Одеської області.

Список використаних джерел:

1. UNWTO World Tourism Barometer. Madrid : World Tourism Organization, 2025. URL: <https://www.unwto.org/tourism-statistics/key-tourism-statistics> (дата звернення: 12.03.2026).
2. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності : навч. посіб. / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. Київ : ЦУЛ, 2016. 178 с.
3. Миронов Ю. Б. Цифровізація сфери туризму як актуальний тренд сучасності. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/myronov91.htm (дата звернення: 10.03.2026).
4. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-vr#Text> (дата звернення: 18.02.2026).

Керівники:

д.е.н., проф. кафедри туристичного бізнесу та рекреації ОНТУ
Лебедєва В.В.

к.т.н., доц. кафедри туристичного бізнесу та рекреації ОНТУ
Трішин Ф.А.

Наукова діяльність

Презентація результатів наукових досліджень

Розробка та просування паломницького туру в Італії

Кваліфікаційна робота бакалавра

Карагодіна Мілена Олександрівна

група МТ-43 · спеціальність 242 «Туризм»

Керівник: д.е.н., проф. Лебедєва В.В. · к.т.н., доц. Трішкін Ф.А.

ОНТУ · Кафедра ТБгаР · 2026

Стор. 2

Актуальність дослідження

† Обґрунтування теми

Ринок: 287 млрд USD (2024)

Ювілей 2025: 33 млн паломників

Безвіз + діаспора 425 тис.

CAGR +15,6% до 2030 року

Глобальний ринок релігійного туризму демонструє стабільне зростання. Прогноз до 2030 р. — 672 млрд USD. Паломницький сегмент: 75,2 млрд USD.

Основні паломницькі центри Італії

672 млрд USD

Прогноз ринку до 2030 року

Стор. 3

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

01.

Дослідити науково-теоретичні засади паломницького туризму

АНАЛІЗ ПОТЕНЦІАЛУ

02.

Проаналізувати паломницький потенціал Італії та інфраструктуру

РОЗРОБКА ТУРУ

03.

Розробити авторський паломницький тур «Святині Італії»

КАЛЬКУЛЯЦІЯ

04.

Здійснити калькуляцію та розробити стратегію просування

† Мета роботи

Головна ціль дослідження

Розробити програму авторського паломницького туру до Італії з калькуляцією вартості та стратегією просування на ринку туристичних послуг Одеського регіону.

ОБ'ЄКТ

Паломницький туризм як вид туристичної діяльності

ПРЕДМЕТ

Розробка та просування паломницького туру в Італії

Стор. 4

Науково-теоретичні засади

Паломницький туризм

† Паломник vs екскурсант — континуум Сміт (1992)
5 позицій: від глибокого паломника до туриста

† Класифікація: за конфесією, тривалістю, кількістю
Християнські, ісламські, буддистські, індуїстські

† Правове забезпечення: ЗУ «Про туризм», UNWTO
Класифікатор видів 79.12, безвізовий режим ЄС

† 287 млрд USD
Ринок рек. туризму

† 15,6%
CAGR до 2030

Паломницький потенціал Італії

Розділ 2. Аналіз

- 01. Рим / Ватикан**
10-20 млн паломників/рік
Собор Св. Петра, Сикстинська капела
- 02. Падуя**
6,5 млн відвідувачів
Базиліка Св. Антонія
- 03. Ассізі**
5 млн паломників
Базиліка Св. Франциска, UNESCO
- 04. Барі**
2,5 млн паломників
Базиліка Св. Миколая, мощі

36+ МЛН

паломників щорічно до ІТАЛІЇ

5-й центр: Лорето (Базиліка Святої Каси, 4 млн паломників), Via Francigena — 1 800 км, UNESCO

Характеристика центрів

Паломницькі центри Італії

Рим / Ватикан

Ассізі

Барі

- ✓ UNESCO — об'єкти Всесвітньої спадщини
- ✓ Безкоштовний вхід до більшості святинь
- ✓ Розвинена туристична інфраструктура

- ✓ Реліквії та мощі — головні об'єкти паломництва
- ✓ Регулярне транспортне сполучення між центрами
- ✓ Паломницькі програми та духовний супровід

Інфраструктура

Транспорт (автобус 22 м.) та розміщення

Транспорт (автобус 22 м.)на інфраструктура

Розміщення та харчування

- Авіа: Рим Фьюмічіно (FCO) — хаб для міжнародних рейсів
- Залізниця: Trenitalia + Italo, швидкісні Frecciarossa
- Автобуси: FlixBus, Marino, прями маршрути Барі—Рим
- Оренда туристичного автобуса Mercedes-Benz Sprinter 22+1 (Autonoleggio Roma)

Маршрут туру: 1 835 км автотранспортом

- Готелі 3★: 35-50 EUR/ніч (double), сніданок включено
- Паломницькі гостелі: Casa del Pellegrino 15-25 EUR
- Харчування: 120 EUR/день (комбо сніданок + обід + вечеря)
- Страхування + збір: 1,5 EUR/день на особу

Проживання: 7 ночей у готелях 3★

Маршрут туру

«Святині Італії» - 8 днів / 7 ночей

- День 1

Київ → Рим (FCO, МАУ). Трансфер до Hotel Olympic Rome 3*
- День 2

Рим / Ватикан: Базиліка Св. Петра, Музей Ватикану
- День 3

Рим → Ассізі (175 км): Базиліка Св. Франциска д'Ассізі
- День 4

Ассізі → Лорето (130 км): Базиліка Санта-Каса
- День 5

Лорето → Ланчано → Барі (520 км): Євхаристійне чудо
- День 6

Барі: Базиліка Св. Миколая, мощі (православна крипта)
- День 7

Барі → Сан-Джованні-Ротондо → Падуя (830 км)
- День 8

Падуя → Рим → Київ (490 км). Виліт МАУ

Стар: 9

Калькуляція туру

† Розрахунок вартості на 1 особу

Стаття витрат	Вартість
Проживання (7 ночей)	280 EUR
Харчування (7 днів)	245 EUR
Транспорт (автобус 22 м.)	210 EUR
Гід + духовний супровід	100 EUR
Страховання + збір	27 EUR
Вхідні квитки	60 EUR
Авіаквитки К-Р-К	120 EUR
Орг. витрати + агентські	111 EUR
СОБІВАРТІСТЬ	1 153 EUR

Маржа туроператора 20% → Відпускна ціна: 1 384 EUR

1 384 EUR

Відпускна ціна на 1 особу

Конкурентна ціна: міжнародні аналоги — 4 795-6 495 USD. Економія 3-4х порівняно з міжнародними аналогами при збереженні якості.

Стар: 10

Економічні показники

Ефективність туру

† **4 620 EUR**

Прибуток за 1 тур

група 20 осіб

† **16,7%**

Рентабельність

чисельний прибуток / виручка

† **12 осіб**

Точка беззбитковості

мінімальна група

† **55 440 EUR**

Річний прибуток

12 турів на рік

Стар: 11

SWOT-аналіз

S

Сильні сторони

- Унікальний маршрут 5 міст
- Конкурентна ціна (3-4 × менше ніж. аналогів)
- Духовний + культурний контент
- Професійний під-супровід

W

Слабкі сторони

- Сезонність попиту
- Залежність від авіаквитків
- Нова компанія на ринку
- Обмежений маркетинг-бюджет

O

Можливості

- Ювілей 2025 — потік паломників
- Безвіз Україна-ЄС
- Діаспора 425 тис. осіб
- Партнерство з парафіями

T

Загрози

- Геополітична нестабільність
- Інфляція / курсові ризики
- Конкуренція great tours
- Пандемічні обмеження

Стар: 12

Стратегія просування

Маркетинговий мікс

↑

Digital 70%

- Instagram / Facebook таргетинг
- SEO + контент-маркетинг
- YouTube відео-огляди святинь
- Email-розсилка по базі парафій
- Google Ads (KMC + пошук)

↑

Партнерства

- Церковні парафії та спархії
- Паломницькі центри УГКЦ/ПЦУ
- Туристичні агенції Одеси
- Діаспорні організації Італії
- Релігійні ЗМІ та блогери

↑

Offline 30%

- Друковані буклети в парафіях
- Презентації для громад
- Виставки туристичні (UITT)
- Банерна реклама (Одеса)
- Рекомендації паломників

“

Бюджет просування: 7 660 EUR/рік. Очікуваний ROI: повернення за 2 тури. Основний канал: digital (70% бюджету) з фокусом на цільову аудиторію 35-65 років.

• Комплексний підхід •

Перевірка тексту на плагіат
Кваліфікаційна робота бакалавра
Тема: «Розробка та просування паломницького туру в Італії»
Засіб перевірки: Turnitin
Унікальність по фразам понад 50%
Унікальність по словам понад 50%

turnitin Page 1 of 102 - Cover Page Submission ID: 2945391420590

turnitin Page 2 of 102 - Integrity Overview Submission ID: 2945391420590

9% Overall Similarity
The combined total of all matches, including overlapping sources, for each database.

Top Sources

- 9% Internet sources
- 2% Publications
- 4% Submitted works (Student Papers)

Integrity Flags
2 Integrity Flags for Review

- Replaced Characters**
51 suspect characters on 1 page
Letters are swapped with similar characters from another alphabet.
- Hidden Text**
3 suspect characters on 1 page
Text is altered to blend into the white background of the document.

Our system's algorithms look deeply at a document for any inconsistencies that would set it apart from a normal submission. If we notice something strange, we flag it for your review.
A flag is not necessarily an indicator of a problem. However, we'd recommend you focus your attention there for further review.

ONTU_QWB_242_2026_Karahodina_M_O_TP.docx
Odesa National University of Technology

Document Details

Submission ID emaid::2945391420590	94 Pages
Submission Date Jun 5, 2026, 11:59 AM GMT+3	15,607 Words
Download Date Jun 5, 2026, 1:22 PM GMT+3	101,357 Characters
File Name ONTU_QWB_242_2026_Karahodina_M_O_TP.docx	
File Size 8.3 MB	

turnitin Page 1 of 102 - Cover Page Submission ID: 2945391420590

turnitin Page 2 of 102 - Integrity Overview Submission ID: 2945391420590

Здобувачка _____ Мілена КАРАГОДІНА
Керівник роботи _____ Віра ЛЕБЕДСВА